

47

Q. D. B. V.
ΑΛΟΓΑ
**GENTILIVM
SACRA,**

DISSERTATIONE QVONDAM ACADEMICA

NOTATA,
DENVO, CVM ACCESSIONIBVS,
RECENSUIT

CHRISTOPH. HENR. ZEIBICHIUS. D.

I L E B V R G I,
IMPENSIS AC TYPIS IO. FR. BERGEMANNI, TYPOGR. SENAT.
A. R. S. c15 locc XXII.

GENITIA
AGOGA

ALLEGORICALIS ACADAMIA

CHIROPHTHYSICUS

STANZEN AUF DAS LEBEN UND TODE

ΑΛΟΓΑ. GENTILIVM SACRA.

Qui suo tum tempore iudicium rationis generale dixerat
impedimentum, quod nostrae cum Calvinianis unioni obstet,
duo, τὸς quondam ἐπίκλητος γραφαῖς I. B. Carpzouius, Dipp.
Acad. p. 1028. miserandam nunc seculi conditionem de-
ploraturus esset, siquidem videret, a multis, etiam recte
credentium coetui, ut videri volunt, associatis, rationi nimium saepe in-
dulgeri, maiusque adeo hiac inde peculio seruatoris, quam pro sententia
multorum, imminere periculum. Non facile id agunt per plures, ut, cum
Baelio, concordiae Fidei ac Rationis, quam laquelotus ediderat, oblocutu-
ri, minus, quam par erat, huic tribuere veline; *Reponses aux Quest. d'un Pro-
vincial, T. II. p. 638. sq. 1014. sq.* Multis scilicet simplex nimium Religio, aliis
verbum, in fontibus minimum, emendandum, Ministerium, status omni-
um, cui insultent, maxime idoneus, zelus ac feruor pro veritate, paene
abolendus, piorum, veterum imprimis, Theologorum placita (si vel
prosorsus Symbolica sint) vix amplius nominanda, immo, ipsissima salutis
media videntur talia, ut eleuare eadem varie, hominum contra capere
benevolentiam, violare impune, et cum ludibrio, praecepta Dei prae-
cipua, modo hanc comode sic possint transfigere vitam, non licere mo-
do, sed prosorsus gloriosum putent. Tulit omnino aetas Rationalium pro-
geniem, nocentiores illa, ubi RATIONALES, Lampridio, H. Valesio, ali-
quotque in Codice locis docentibus, Procuratores saltim Principum
erant, caduca et vacanta bona vendicantes fisco, vel redditus Principi
communes exigentes. Vid. *Lactant. de Mort. Persecut. c. 7. p. 68.* cum
not. Baluzii, ibid. P. II. p. 6. et *Io. Columbi*, pag. 279. Absurda pro-
fiteri sacra, insipientis; at vero non, nisi ad rationis exigenda trutinam,

consecutari ubique, rerum sacrarum incuriosi et minus providi, illiusque insuper est, de quo, una cum sociis, illud Apostoli valet, Φάσοντες εἰς τὸ φόρον, εἰς πάνθεσταν. Rom. I, 22.

II. Medium itaque hic carpere decebat iter, ne hinc rationem reiiciendo proorsus, stipites euadamus ac trunci, absurdissimarumque quirumuis fabularum propugnatores; hinc vero rationis decempeda emetiri, quae ὑπὲρ γῆς, λόγου, γὰρ αὐλαῖαν sunt, temere moliamur. Doctum, sobrio rationis usu admissum, esse simul, et mysteriorum admiratorem, conuenit omnino, ex consilio Hieronymi, in rationali, Sacerdotis in pectore) doctrina et vericas ponitur, ut discamus, Sacerdotem doctum esse debere, et praeconem dominicae veritatis. in Malach. T. VI. p. 236. F. Est quaedam Rationis et Fidei quasi concordia, saltim si suis se quaeque limitibus contineat, non continua contentio et pugna, quamvis in argomento hoc excutiendo hic dum alter altero felicins fuerit versatus. Dan. Haetii studium in Quaestione Alnetanis, vbi Magnifico Loeschero, in Praenot. p. 153. iudicante, fidem et scripturam disputationibus Philosophicis plane non esse interponendas, docet, adeoque in peculio Rationis, nullum reuelationis ius relinquit, non memorabo; Saltim quae inter Jo. Clericum et Petrum Baelium hic fuerint disputata, illo utriusque afferente concordiam, hoc vero pugnam, quaeque Baelius in primis, occasione Jaqueloti conformité de la foi avec la Raison, monuerit, neminem eruditorum fugit. Reponses aux Questions d'un Provincial, T. III. p. 638. sq. Maiori itidem animi voluptate peruoluunt, quae Auctor illustris libri, *Essais de Théodicée*, quem virum, quo baud sciret, an Lutherani celebriorem unquam habuerint, Turretinus vocat, Nub. Test. Praef. ** 4. de Concordia Rationis et Fidei, discrimine inter contra ac supra Rationem, itemque, inter absurdia et incomprehensibilia, praecclare ostendo, antequam, quod ibi palmarium est, aggregatur, pro more exquisitus commentarius est. Et sane, dummodo Rationem, emendationis patientem, et sic etiamnum suae sibi imbecillitatis conscientia, innatis porro suis notionibus, suoque, quod pensat obiecto, contentam, eamque insuper, quae supra se esse multa, sibique non pervia, sed incognita, et a DEO, qui falli nequeat, alibi percipienda, ultra libensque fateatur; si talem, inquam, hic nobis Rationem sisteremus, concordiam, credo, cum Fide, ut ut eiusmodi saltim, que inter Dominam servamque intercedit, quilibet haud operose deprehenderet, meru omnia obiecto, hac via regia se in castra, hinc Rationalistarum, hinc vero Fanaticorum, incidere posse. Nervosae, pro more, suo tempore haec edifice-

edifferuit D. Christoph. Franckius, arbitratus, Mysteria revelata rationis principiis nec CONVENIRE (quod nemo ignoret) nec DISCONVENIRE (quia illis, utpote rebus, in suo circulo non contentis, non repugnant) sed saltim NON CONVENIRE (dum isthaec Principia ad Mysteria revelata plane non pertingerent) Exerc. I, Anti-Limborch, p. 24. et in specim. Controv. c. IV. p. 80. sqq.

III. Suos itaque intra limites se dum continet Ratio, sine offensione procedet, in via, bene sibi aliquo quirita, nec per inhospita tessa errabit facile, erratura alias, siquidem in Mysteriis ferre sententiam (vid. Saurini Cogitat. de verbis: *Hoc est corpus meum, signo V. et Relat. Innoc. 1717. p. 103.*) vel, cum non nemine, hac sibi sententia, ceu fundamentali, ab blandiri velit, non oportere scilicet *Theologiam quicquam, quod ratione (citra restrictionem posita) contradicat, docere.* Cautel. Studios. Iur. p. 492. Male omnino vel ipsi Lutheru nostro a personato Ier. Heraclito Christiano, in *Lutheru ante Lutheranismum*, assingitur, quasi Rationem ac naturale lumen super omnia, immo pro ipso habuerit Christo, qui adeo sic in omnibus, etiam profligatissimo quoquis, inueniatur. Absit; Nunquam Rationalistarum, quas vocant, pressit vestigia Noster, utpote quae illum potius modis omnibus terrebant. Socinianos, Arminianos, Naturalistas, tum et magna orbis Politici et eruditii saepe Sidera, magnam insuper Angliae in primis, Belgique partem, quid quaeso longius a veritate abduxit, nisi nimia, et laxatis veluti frenis, data Rationi libertas? Hanc, cum natura matre, dum dominari incipit et ludibria intentat, nisi cum Ismaele et matre ancilla, mature eiicias, exilioque multes, molietur nullo non tempore aliquid, quod futurae voceat hereditati. Cum de animarum agitur salute, aliquid esse etiam sine ratione faciendum, teste Arriano, vel ipse Epicurus dixit; Et *insolubilia argumenta etiam in naturalibus, ob quae tamen contraria non sit deserenda opinio, inueniri*, Sextus Empiricus asseruit. O.O. f. 8. Vid. Arnob. contr Gentes L. II. circa fin. Sat vulnerum est! Cœrum sive Pontificiorum, sive C. Reformatorum intueamur, sat utrinque damnorum, ex dominantis Rationis arbitrio. De illis, Rationem nimium audientibus, Gerhardus copiosus egit; Conf. Cath. L. I. P. II. c. 18. p. 281. sqq. quare et C. Reformari, dum Rationi, pro more, indulgent, ad propriam Pontificiorum confessionem prouocare solent. vid. *Reflexions sur l'Eu- charistie* p. 103. sqq. Et quantumvis in alterum saepe *extremum lapsum, à loca in suis sacris frequentissime ament, quod alibi docuimus abunde (im Auffsehen Gottes auf sein Lutherisches Zion P. I. p. 300. 395. sqq. 405. 414.*

491. 547. 614. 741. et ex ipsis adeo Pontificis nonnulli (quos inter *Du Pin* memorandus) Doctores suos interdum habeant p. o illis, qui n'ont point appuyé leurs opinions sur l'Ecriture S. - - mais sur des raisonnements souvent frivoles: (*Methode pour étudier la Theologie* p. 108. sq. Fabulosa tamen et inania queuis sanae congruere Rationi, omni contentione docere et inculcare solet, vid. Dezii *la foy des Chretiens et des Catholiques justifiée*. A. 1714. De his, Caluino additiss, res clarior est, quam quae repetita indigeat commemoratione. Quae I. Saurino hic sedeat mens, audiuius supra. *Principium Theologiae et Scripturar interpres* Ruinardo Andala eſl Ratio. *Summa Theol.* p. 10. 53. Ab aliis saltim, quo corrupta eſl iudicandi in rebus fidei facultas illi adimitur. F. A. Lampius in *ignibus fatuis Roemling*. p. 46. Alii tantum Rationi, ceu unico fundamento, fidem se superstruere, cum Wendelino, negant. *Exercit. XXXII.* p. 479. Liberaliores vero his adhuc alii, les plus infallibles lumieres de la raison, cum Io. Claudio; Rationem, normam secundariam, cum Turretino aliisque; immo, vt fundamentum Religionis, cum Roellio; vsum rationis non saltim organicum, sed principalem, cum Marckio, allegare ac defendere solet, quae studio singulari et iudicio non minori conquisita videoas, in celeberr. *Seuerin. Lintrupi* velitat. *Epistol. inter Majnum et Infantium, Praef. §. V.*)()(). b. sqq. Quae saepè de ratione, in genere, et sine temperamento, pronuntiant: *Comment pourrions-nous sans la raison, y (dans les saintes Ecritures) decouvrir la volonté de Dieu? Et vice versa: Ce seroit une chose étrange, qu'on ne pût persuader à des hommes raisonnables de faire usage de leur raison, sur tout dans une occasion si importante, où il s'agit de savoir ce que Dieu exige de nous, Reflexions sur l'Eucharistie* p. 23. 102. quis, quaeſo, ferat, ac salua veritate, ferre posset? *Ex solis rectae rationis et verbis diuinis lumenibus, dum mollissime incedere vult* I. A. Turretinus, res sacras iudicari optat, tametsi τὸ αὐτῷ σολεύει κανόνι, τὸ αὐτὸ φροντί, Phil. 3. 16. utpote quod sibi obstat minime credit, *Apostolus praecepit; Nub. Teſt. Praef.** 1. b.* qui et postea primum hoc principium ponit: *Nullius rei cognoscenda et credenda necessitatem nobis incumbere, quae nobis clare reuelata non fuerit, et ad quam credendam, facultates a DEO necessarias non acceperimus;* *DEVM nolle id credi ab hominibus, ad quod credendum natura inepti sint.* I. c. Cap. IV. p. 15. sq. Plura Dan. Maichelius hic dabit, in *Examin. Refutationis Turretini*, quem sibi oppositum librum, dum pensat Turretinus, exemplum suetæ sibi suisque moderationis dedit, dum *Maichelium* primum a doctrina, ingenio et beneuolo in se animo

com-

commendat, mox tamen succinctum eius in 76. paginis amplis Examen, ad quod a se vix totidem voces sit accepturus, perstringit, Pyrrhoniusque egisse Patronum, ac Anthropomorphitis veluti dedisse arma, miro nouae moderationis exemplo, accusat. *Nub. Test. Praef. XXXI. b.* Est haec infelix illa via, qua progredientes, sui tandem obliviscuntur, et quaevis deterrima audent. *Calcant hanc Auctor libri nocentissimi (Raisonement über den Unfug dörper, welche die Philosophischen Meynungen wider die Schriffr, absolute verwerffen A. 1712.)* vt pote qui, errasse Scriptores *Geotwéy 1789. subiuniori afflatu illos fuisse minime percusso, verum Christianismum confidere in moralitate &c. p. 9. 65. 67.* confidenter postea afferuit. Detonabat apud Anglos in *Chillingwortum Presbyterianus, Cheyne-*
lius, cui Haeretica illius sententia: Rationem esse fidei opponendam, me-
ruisse visa est, vt librum illius The Religion of Protestants a safe Way to
Salvation, simul in demortui sepulcrum coniiceret, insuperque pro be-
neficio habendum esse, putaret, quod pro funere ex Ier. XXII, 19.
illum quasi non laudasset; Quae afferit, eademque Domino de la Pillo-
niere obiici posse, Episcopus Brangertiensis memorat. Nou. Litter. Lips.
1718. p. 497 sq. Fidem suffulciri à Ratione, hancque confirmare sensum (sie
 bekraftige die Empfindung wohl) sententia *Iac. Abbadii est, nemini,*
quamuis in iis, que et antecedunt, et cosequuntur, colores quosdam
quaesuerit, facile approbanda. Kunst, sich selbst zu erkennen, p. 6. Aperte
magis, adeoque ut noceat minus, Io. Lockius hic cogitata eloquitur, cu-
*ius Christianissime raisonnable Christianismum fere omnem sustulit e me-
 dio, reliquique eiusdem labores, vbi in primis Paraphrases Pauli Episo-
 larum adornare suscepit, Socinianis passim frigidam suffundunt. *Haud*
aequum esse, putat, reuelationi assentiri, quando cum clara nostra cogni-
tione (quam intuituam vocat) pugnet; Cum claram hauimus rationis
sententiam, eo hanc nomine repudiandam non esse, quod res spectet ad si-
dem. De Intellect. human. L. IV. c. 18. vid. Dn. Foertschius, in Con-
 trouers. nucl. p. 86. seqq. 43. sq. Magnifici Loescheri Prax. Piet. P. I.
 pag. 858. Lintrupii Velitat. Epistol. Praefat.)) (3. a. b. Geissli
 Sitten Lehre pag. 41. Verum est, vbi ad iaculandum in sublime lapidem
 vires adfunt, alteriusque auxilio non opus est, frustra sublimiorem
 expectamus reuelationem; Ast vbi vires quae absunt, falso suppo-
 nimus, auxiliaque gratiae, Sociniano more, in quibus Lockium per
 omnia insontem nemo facilè pronuntiabit, respuimus, ibi frustra ia-
 culatorium exercere molimur; ne dicam, maiori nobis in pretio esse*

Scriptu-

Scriptaram oportere, quam ut rationem pro libro, litteras diuiniores vero pro illius supplemento habere velimus. Socinianum ibidem non esse, qui pro tali habere nolit, male sequitur, vi et satisfactionis Servatoris optimi vilipendium inter capita secundaria (Neben-Punkte) a nullo tanti Mysterii admiratore, facile numerabitur. *Biblioth. Nou. Hal. P.XXXII. p.144. 148. P.XL. p.261. 263.*

IV. Non tam in Rationem, donum DEI eximum, iniurii, aut stuporis adeo amantes sumus, ut illam fuis sese limitibus continentem, aspernemur, qui ἀλογα potius Gentilium Sacra, aliorumque, modis omnibus detestamur, quod etiam infra §.III. suo fusius docebitur loco. Manet Ratio donum DEI non postremum, nunquam non grato in DEV Manimo, qui et ita nos liberas creaturas a brutis, reliquisque animantibus distare, iisque praeflare voluit, agnoscendum, adeo non negligendum aut suffocandum, ut de ea, male collocata, ceu dono DEI amplissimo perditio, Iudici supremo habitus sit nemo, quod respondeat. D. Antonius de aestimatione Rationis Theolog. pag. 23. sqq. Conf. Muzelius, de Rationis natura, increment, maturitat. &c. p. 1. sqq. 320. sqq. Est suus Rationi honor, siue primas, easque veras rerum Ideas, natura inscriptas et Axiomata primum nota, siue vires cogitandi pensamus; Et quantumvis ex lapso, et quae successiv postea, asueta factio, falsae emergerint Ideae et Axiomata, sequente proflus in his potentiss peruerso habitu, que, quia bono subinde praevalent, causa sunt, quod Scriptura Rationis potissimum sub hac corruptione, et, quod passa est, contagio, mentionem faciat: Non truncandam tamen et abolendam proflus, sed capiuandam tantummodo eandem memorat, cuius λογισμοι saltim καὶ Ψωματικαὶ απογευva (2.Cor.X.5.) euersioni et captiuitati destinantur. Tribuat nobis ἀλογας Andras Wissowatus, Libro, de Religione Rationali; Aerem verberat Wissowatus, B. Mayerus regessit dudum, sicut nemo nostrum, Theologum sine intellectu intelligere debere diuina Mysteria; ita nemo sine ratione trattare, dixit: *Quis rationem subiectum informandum unquam negauit? Quis rationi officia in capitum fidei evolutionibus, officia organica ab iudicauit unquam?* De usu Philos. in Theol. p. 6. sqq.

V. Poterant hoc etiam assequi Gentiles, tot absurdis, quibus sese contaminabant, Sacris, Numen iri minime placatum, vt pote quibus offensionem potius et indignationem Deorum, quos sapientes tamen et sanctos existimare debebant, sint merituri. Erat quondam in Ecclesia Haereticorum genus, ἀλογων nomine insignitum, propterea quod λογο-

70v

yov, a quo Ioannes Euangelium auspicatur, respuebat, et, cum divinitati Scrutoris adeo inimicum esset, Euangelium etiam, quod dixi Johannis, una cum Apocalypsi, repudiabat; pestilens (quicquid Arnoldus pro horum etiam molliendiis erroribus tentauerit, *Haeresiol. P. I. L. 2. c. 4. p. 78.*) adeo Haereticorum progenies, ut non solum Epiphanius, Philastrius, Augustinus, Damascenus, alii, illam sollicitius descripsierint, sed etiam ἀποστολα ἀρνησθαι, defectio, Deum negans, ac Theodosius Coriarius, αἵρεσις της ἀλογίας αἰρέσεως, filio Epiphanii p. 462. ἀρνησθαι, της ἀρνησθαι, ἀποστολα Dux ac Pater defectiois, Deum negantis, ALOGORVM scilicet horum sive ALOGIANORVM, appellaretur. Euseb, *H. E. L. V. c. 28. p. 196.* Vid. B. Ittigus, *de Haeresiarch. Sett. II c. 15. p. 229.* Venerantur hos ALOGOS Patres et Antecellentes Sociniani, ut ideo et ipsi in Belgio adhuc, ALOGORVM nomine veniant. B. Mayeri *Histor. Socinianism.* pag. 6. Arnold. I. c. P. II. L. 17. c. 13. pag. 534. Valeant tamen isti, qui portio quadam esse Christianorum voluerunt videri; Nobis nunc potius constitutum est, delibeturumque, professorum Gentilium ἀλογα perquirere instituta, quibus quoque non abstinere in Sacris, et nomen adeo ALOGORVM, vel ALOGIANORVM omni itidem iure meruerunt. Non solius scilicet Epicteti inueniuntur ἀλοφα, (Φαινούμενος saltim ὑπέροφα) sub Praesidio V. C. Ludov. Christ. Crellii A. cl. Icc xi. ac xvi. ex posita; sed penes Gentiles quoque alios, sapientissimos quoque, inueniuntur eadē, & quod miramur, tum maxime, cum Diis suis accedere proxime, cultuque praefarei, suscepserunt. Largiamur, peccorum, quae ἀλογα hicc ſaūa audiunt, 2. Pet. II. 12. Iud. v. 10. Sap. XI. 15. (16.) eos, non induisse prorsus naturam; Id tamen effecerunt ſaepè, ut intelligendo intelligenter nihil, λογιμὸς ἀδικὸς conciperent, adeoque ἀλογα ἐγενήθα, καὶ κυάδατα ἔτελη, Sap. I. c. adorarent. Ratio nobilitat in primis illos, qui, ignobili vulgo superiores, sapientiae student, et prudentiae statuant exempla, quod, qui negligunt, ἀλογα dicuntur committere Festo, Act. 25. 27. ac laborare ἀλογα, Iuliano a Gregorio, bonis literis interdicenti Christianos, tributa. Accusarunt equidem Gentiles (labis originalis, undeque venerit, ignari) quandoque vel ipsum Numen, praeceundo Cotta, quod Ratione peccetur, ut satius fuerit, nullam omnino nobis a Diis immortalibus rationem, quam cum tanta pernicie datam. Si enim ratione hominibus Dii dediffent, dediffe etiam malitiam: Cic. de N. D. L. III, Conf. Pfanneri System, Theol. Gent. p. 251. Ast, ciuitate eos prope-

modum ipsos quandoque Rationem, atque ἀλογες esse, quam sana Ratione uti maluisse, hoc sane imputare libi, non aliis, debebant. Sapientes hinc merito percensent simulacra, εἰς ἀφρόνων παρῆδα, in λα-
gueum pedibus insipientium posita, Sap. XIV, 11. 12. 15. 20. 21. quorum
εἰλόγων dum inhaerebant cultui, μογάλων ζῶντος αγγοῖς πολέμω, ma-
gno viuentes ignorantiae bello, merito appellitantur. I. c. v. 22. Clemens
Alexandrinus τὰς εἰλόθησες, immo ἐπιβλαβεῖς τῆς ἀληθείας παρεξθά-
σεις, lubricas et exitiosas a veritate digressiones, quas prudenter qui quis
exhibilat, fusiū perstringit. Protrept. OO. p. 13. 12. Eusebius, Gentilium
Sacrī, saepe sane εἰλόγοις, obloquens, τὰς λόγους αὐτὸς παρένει, τὴς
τῶν επωδίζεται μαθάνειν, ipsas inuestigare Rationes, et indagare demon-
strationes, licitum existimat ac proficuum, qui et σώφρου λογισμῷ po-
steia iudicans, Gentilium δὲ solā pluribus auersatur, causasque (τὸ εὐλο-
γον) suae a fictitiis Numinibus desectionis iustissimas, reputat, illosque
demum huius Rationis compotes (σάντες ἐπὶ λοιστοῦ) evallis, memorat,
qui nouam aliquando, prisca reliqua, viam iniuinerint, immo totam fabu-
larum (priscarum) solluiciem despuerint, maioresque suos, effuso quo-
que risu, cachinnisque fuerint prosecuti; Praep. Euang. L. I. c. 5. pag. 16.
et L. II. c. 2. p. 61. c. 3. p. 63. 64. c. 4. p. 68. Cæci, incogitabiles, excor-
des, non multum mutis animalibus differentes in cultu videntur Laelatio
Gentiles. defals. Relig. L. I. c. 8. OO. p. 27. Et Arnobius, quid, o parti-
cipes Rationis, audetis homines proloqui? merito inclamat, cum ἀλογα
Paganorum sacra ex instituto percenset. Contr. Gent. L. I. p. 17. Et Cle-
mens Alexandrinus denuo, οἱ ἀτακτοι καὶ ἀνόνται, τὰ ἔβν εἰσίν, qui
immoderatis sunt et insipientes, gentes sunt. Paedagog. L. 2. p. 146. Eru-
bescere oportere simulacrorum cultores, veriusque de his Diis sentire
animalia mura, mures, hirundines, miluos, quandoquidem sciant,
non sentire eos, ut rodant, insultent, infideant, et, nisi abigerentur, in
ipsō Dei ore nidiificaturi sint; araneas vero faciem eius intexere, et de ipso
capite sua filii suspendere, ut adeo male sani et vanae et perditaे mentis in-
ista desipiant, ex ipsa errantium turba mutua sibi patrocinia praefest, Ostia-
nius Minutianus diu monuit; p. 16. 17. ut adeo, iuxta Martyrologium ve-
sus et Bedam, in passione Satyri, iure despuerint in idola fidèles, concinen-
te Prudentio:

Quis Iouis infectam sanie non despuit erari?

Elmenhorst. Comment. ad Minut. Fel. p. 23. Erat haec namque profun-
da

da adeo, pudendaque Gentilium superstitione, iudicante T. Pfannerio, ut bonam mentem, ipsanique Rationem eiurasse videri possint; System. Theol. Gentil. p. I. Superstitione, vel ipsi Socrati clusa, in Deorum contumeliam, vel per querum, hircum, canem etc. iuranti; Superstitione, quae Poëtae Deos, uti infantuli puppas, fingeabant, Deamque Bonae nomine adoratam, Fatuam vel ipsi profitebantur. Vid. Mornaeus, de V. R. C. cap. XXII. p. 469. 470. 471. Iure hinc stolidi, quibus ineptissima tribuantur ludibria, Hespiniano, de Feſt. Christian. pag. 21. b. laborantes infania, Seldeno de DIs Syr. p. 57. audiunt, tametsi illud Hierocles, λόγῳ ἐργῷ πείθεσθαι, καὶ Θεῷ, Ταῦτα εἰ, idem est, Rationi parere atque Deo, inclament; et cum Tullio de Ratione, summa lege, multa memorent. Vid. Scharrack. de O. S. I. N. p. 92. seqq. Merito, suo iam tum tempore, vel ipse Caro, sacerorum sibi ἀλογῶν conscius, mirari se, aiebat, quod non rideret haruspex, haruspicem cum vidisset. Cic. L. 2. de divinat. n. XXIV. Religio namque gentilis inaniſ ridicula maleque cohærens erat, bene iudicante S. R. Buddeo, ita tamen, ut vanitatis huius ministris bene cederet, utpote quos metuebant maxime, ac Sacerdotio, teste Plutarcho, non facile mouebant, ne fraudes ridiculi cultus prodendo, ingens isti Reipublicae periculum attraherent. Vid. S. R. Buddeus, in Concord. Relig. Christ. Statusque Civil. p. 83. 96.

VI. Mouebant me haec et alia quandam, cum in Academia adhuc agitarem, ut dissertatione publica, Locum, in Sapientum ordine nihili perbenevole datum, vindicaturus, ἀλογα isthac τῶν ἔξω Sacra paullo diligenter percersem, quam nunc, dum non displicuisse prorsus rerum intelligentibus, intelligo, cum accessionibus denuo exscribendam, cordato viro, qui ultiro se sumtus facturum receperat, trado. Fateor, quatuor namque ab illo tempore elapsa sunt lustra, multa, si nunc ordiri ab ovo tractationem omsem voluissem, me additurum, alibi etiam rem aliter ordinaturum fuisse: Ast primorum quoque recordari conatum, dulce est, si cum primis diem posthaec magis docuisse diem, cum quedam voluptatis sensu experiamur. Πηδαὶ γῆρας χρηθὲν τῷ πνέυματι, saltat quandoque, ex sententia Gregorii Nazianzeni, senectus, commodata Spiritui; Vid. Dn. D. Waechteri, Soceri optimi, Epist. de Codice. MSr. Greg. Naz. p. 10 seq. Ast nec iuuenilis actas pudenda prorsus laborat inertis, et dum, quae iuuenes scripsimus, alias actatis veniam facile consequuntur, nec suppidere decet eorum prorsus, si qua meliora iis, animis; qui subsecuti sunt, dare valeremus. Filiiis Musicorum licet, va-

riis modulationibus se aliosque recreare prius, quam sacrum aliquem hymnum organo simul scienter inflectant: Et nobis adeo hoc minus veretur vitio, quod ea, quae sacris studiis nondum prorsus addicti, quandam meditati sumus, queaque a re sacra aliena prorsus non sunt, extimulante typographo, ut, dum feriantur in excudendo opere Biblico, coque laboris plenissimo, prela, hic habeant, quod interea crepent. Faxit Deus omnia feliciter!

I.

Deum sibi, et eum quidem Ratione destitutum,
fingere velle, ἀλογον!

Nihil quicquam eorum, quibus summa alioquin rerum praestantia et virtus censeri solent, dum Numinis supremo deest, nec Rationem quoque, summam illam et eminentem in primis, deesse illi, facile, si bonae mentis curam habere velimus, asseveramus. Nihil est, quod non intime intelligat, nihil, quod non ratione quadam, a maculis naevisque omnibus, intelligendi actui alioquin adhaerentibus aliena, cognoscat, id quod hinc ipsa Numinis natura, hinc vero opera ejus stupenda sane, clare satis ostendunt. Prisci illud Philosophi, multis retro Seculis, dum perpendebant, simul et ob hoc, conueniente magis vix nomine, quam Mensis aut Rationis, Deum vocari posse, serio contendebant. Pythagoras certe, cum semel pronunciasset, μηδένα εἶναι σοφὸν ἀθρωπόν, οὐδὲν θεόν, et consuetum alias Sapientis nomen detrectasset, ut ex Heraclide Pontico Laërtius refert, *de vis. Philos. Prooem.* illud agebat subinde, ut Deum modo, tanquam Animum per universas mundi partes, omnemque naturam commeantem atque diffusum, modo tanquam νέον καὶ ψυχήσιν, juxta Lactantium, *Lib. I. div. Inst. c. V.* et Clement. in *Protrept.* sibi suisque repreäsentaret. Hac sit ea sententia perinde deinceps animis auditorum, Epicharmi in primis, de Deo, quod ea, quae antecedunt, facile docent, sic differentis: νέος οὖτις, νέος αὐτός· τὰ δὲ ἀλλα καφά καὶ ιυφλά, quod alibi clare sat is explicat: οὐδέν εἰ φένυγες ή θεόν, νέος γινώσκειν τε δεῖ. Αὐτὸς εὖδ' αἴμαν ἐπόπτης. Clem. Alex. L. II. Strom. p. 369. D. Immo placuit & aliis, Deum hac ratione describere, Xenophani quippe, ευμένην εἶναι νέον, καὶ γένοντα, καὶ αἰδίον, existimanti; Laërt. L. IX. cum quo Democritus idem sensisse, quibusdam fertur. Ratio proinde Dei concinnam mundi efficit structuram, coelum eadem adhuc versat, terram suspendit, mutuque suo confirmat, aquam in

in nubibus librata, mare suis finibus compescit, terram frondibus vestit,
 & quae nostram rationem longissime excedunt, ratio diuina copiose
 allequitur. Detur, cui haec dubia videantur adhuc, et S. Athanasius
 dignum minus sobrie dubitante responsum feret: εἰ τις ἀπίστος ξῆλος,
 περὶ τῶν λεγομένων, εἰ δὲν ἐστὶ λόγος θεός, μάνιον μὲν ὁ τοιότης
 εἰμι φίλαλος περὶ λόγου θεοῦ. Or. Contr. Gent. p. 44. D.

II.

Rationem in Sacris dominantem venerari, ἀλογον.

Ratio haec vero Dei, quamvis exempli loco nobis proponatur subinde,
 adeo, ut in omnibus, quae meditamur, quaeque molimur, Ducus perpetui in-
 star, rationem agnoscere fas sit: Cognitum tamen illud simus est et maxime
 exploratum, immo clarissimi Scripturae Oraculis abunde satis evictum, in
 sacris, rebusque mysterii plenis, cessare judicium nostrum, nec sumere sibi
 quicquam arrogantis oportere. Frustra veritatis diuinae sensum ex ra-
 tione et conuenientia cum intellectu humano ita aestimat dissentientium
 quorundam stupor, ut, quando absurdum aliquid rationi occurrat in
 Sacris, modum aliquem dicendi confingendum esse putent, quo verba
 non simpliciter ut sonant, debeant explicari, vid. Schlichting. cont.
*Meisn. de Trinit. fol. 127. Smalz. Hemil. in c. I. Joh. fol. 89. conf. Vedel. Ar-
 can. Armin. P. I. L. I. e. IV.* Quam huic inhaeserint sententiae permulti,
 et generale adeo unionis mutuae impedimentum, ex Zwinglio, Wittichio,
 Alinga, Jo. a Wayen, Roellio, amoebaci item Huberi et Witsii,
 pro more, solidissime docuit I. B. Carpzovius, Disspp. Acad. p. 1028. seqq.
 Quas dederit turbas exercitatio paradoxa, Philosophia, Scripturæ interpretes
 (Lud. Meieri, Medici, uti fertur, Amstelodamensis) abunde constat; B. Mayer.
 de usu Philos. in Theol. p. 1. sq. magisque Copiatrix tot ἀνθρώπων mirabimur,
 si Velthusum, de usu Rationis p. 48. et sibi passim, et Andream Wissowatium,
 de Religione Rationali, immo Auctorem libri: *Fides et Ratio collatae*, ubi spi-
 ritus Poireti dominatur ubique, attentius paullo legemus. Nec sibi
 hinc satis temperavit Sam. Clarcius, de veritate Religionis Christianæ tra-
 dicens, cum omnes Fidei Articulos consona docere Rationi, praesumit.
De l' Existence et des Attributs de Dieu. T. II. p. 302. Simonianos, Gno-
 sticos, aliorque, nimirum tribuentes rationi, cum Tribechonio, Hist. Natu-
 ralism. p. 26. seqq. castigarunt alii; Nec Latitudinariorum latere pote-
 runt furores, qui Spanhemii Elenchum Controvers. ac Juriae Religion du
 Latitudinatre studioius paullo pervoluerit, Ex Patribus Justinum Mar-
 tyrem

tyrem de Christo, ceu λόγῳ σπεζματικῷ, ἐμΦίτῳ παντὶ γίνεται θεωρίᾳ,
 commemorare, et Origenem, Deum semina eorum, quae docuerit per
 Prophetas et Servatores, indidisse quoque (ἐγνάτοσταρχεῖα) omnium mor-
 talium animis, docuisse hoc demirari magis non nulli poterant, vid. Montacu-
 tius, Appar. I. ad O. E. p. 20. seqq. et qui solide haec amplius deduxit,
 Dn. Buddeus, de Fid. naturali Cap. I. §. 2. seqq. Conf. B. Hulsemann, Bre-
 uiar. c. I. §. X. p. 41. et D. Anton. de aestimat. Rat. Theol. c. 3. p. 49. seqq.
 Quam vellemus, nec aliis firmiter has sedere sententias, dubia Rationis
 contra res fidei, superari ac tolli a Ratione posse; (eui opinioni se oppo-
 nit in primis Baelius, vid. Entretiens de Maxime et de Themiste. P. II. p. 69.)
 Rationem, ne corruptam quidem, fidei obloqui articulis; non esse, quae
 sunt revelata, rebus ex ratione notis, certiora, la Placette, Reponsé à
 deux objections. c. 5. i.e. p. 54. 119. Fides ἐλεγχός μη Ελεπομένων dum
 jure meritoque audit, aliud quid postulat. Epicurus ipse, Arriano te-
 ste, cum de animalium salute ageretur, aliquid etiam sine Ratione fa-
 ciendum esse, existimauit, Vid. Arnob. cont. Gent. Lib. II. circ. fin. Cand-
 dos, & sanos homines, Greg. Nissen. inquit, Fidem habere decet iis, quae
 a Deo dicuntur, modos autem & causas, nostram intelligentiam exceden-
 tes, exquirere non oportet. Si enim omnia a nobis percipi & comprehendi
 possent, non praestaret nobis is, qui praestat. Orat. II. de Resurrect. Chri-
 sti. Ratio regulas suas ex inductione rerum naturalium tantum conficit,
 earumque conditionem cupide ac studiose rimatur, et fidei res adeo, cir-
 culo quippe suo spatioque minime contentas, ne quidem attingit. Vid.
 Aug. contr. Acad. L. III. c. 19. & Tertull. de Anima c. I. Triples nobis,
 Huetio teste, ad comparandas rerum notitias, datum est instrumen-
 tum, Sensus, Ratio & Fides: Sensus Rationi, Rationem Fidei prae-
 texi, et uti Ratio Sensibus, sic Fidem Rationi auxilium ferre, admisso-
 que eluere errores. Sunt quaedam ex Ratione firmissima, tamque con-
 stanter certa, quam fert illud vis humanae naturae, summoque adeo
 certitudinis humanae gradu: attamen certitudo ea, si comparetur cum
 certitudine Fidei, ponitur in gradu inferiori, propterea, quod restri-
 ctionem paulo limitatamque veri demonstrationem inferre videtur. Patet
 haud dubie nunc satis, quam inapruenter, quamque in primis impie
 Auctor Tractatus Theologico-Politici scripsit; scilicet nec Theologi-
 am Rationi, nec Rationem Theologiae ancillari; c. 14. et 15. suum esse
 utriusque regnum, suum ius, neutram neutri obnoxiam, Rationem,
 Dei donum, custodem et sequestram veritatis mortuis Scripturae litteris,
 quae

quae humana facile malitia depravare posset, subiiciendam non esse. Sunt sane haec talia, quae cum Huetio non disputationibus et argumentis, sed vinculis, sed virgis supprimenda, alii existimarent. Quaeſt. Alnetan. Lib. I. c. 7. pag. 76. seqq. Conf. idem de his omnibus l.c. in Anteceſſione. p. 5. seqq. L. I. c. 1. p. II. seqq. c. 5. p. 61. seqq. Irrationalis ideo Socinistis Lutheranorum Theologia audit, quod cum Weigelio (P. II. Postill. p. 184.) ita delirare nolit: *Non cadere, qui ambulet in luce innata, via hunc arctiori contendere ad vitam.* Mayeri Dissertat. Programmatica: *An fides Lutheranorum sit irrationalis?* Quae, nisi Jo. Lockio arrisſſent perinde, mysteria, ad rationem ſcilicet exacta, non fuſtulifer, et a Grotii ac Socinistarum veſtigis, magis, quod vere minime fecit, ſibi cauiſſer. *Que la Religion Chrétienne eſt très raiſonnnable Cap. 5. seqq. c. 14. p. 291.* Bene iudicavit Baelius, Socinifis mire haec eſſe placitura, ie ne croi point, qv'il y ait de Socinian, qui ne ſouſcriuit a ſon liure - - et il eſt certain, que cette Seſte a toujouſ ſuſui certe Tablature, pour rendre le Chriſtianisme plus conforme aux lumieres de la Raſſon; Lettr. Choſiſ. T. III. p. 815. Licet in alia digrediatur per omnia Clericus, cui Chriſtianismus ille Lockii rationabilis un des plus excellens Ouurages, qui ait été fait depuis long temps ſur cette matiere, alicubi audi. Orures Diuerſes, p. 76. Ac Tempora non ita pridem elapſa, quae tulerint ingenia, ſi ſpectes, Jo. Tolandum, inter eruditos ubique haſenus famosum, reperies, cui, Religionis cum Ratione concordiam, utpote quae praecipua Religionis virtus ſit, docturo, mysteriaque doctrinae Chriſtianae cum Rationis praeceptis conciliatuſo, perfacile fuit et expeditum, edere primum Londini A. 1696, libellum, cuius titulus: *Chriſtiana diſciplina, mysterii expers, genium ingeniumque Auctoris abunde prodiſt, hoc magis, quod monitus ideo ab aduersariis, in ſententia perſtitit, Deumque ſe noluiffi numerare in Mysteriis, nihil veritus, vel tum quoque pronuntiavit.* Vid. V. C. Jo. Laur. Mosheimus, de vit. Fat. et Script. Telandi, p. 34. 114. Vel Gentilium quoque conuincitur ſententiis, qui Rationem in ſacris dominantem ſuſpicit et ve- neratur. Cicero certe Fidem de existentia Dei, majoribus habitaz, argumenta ſa Ratione excoſitatis, longiſſime prefert. De. Nat. Deor. L. III. Philoſtratus per Rationem res naturales, minime diuinias, comprehendit, ait. Vid. Apoll. L. V. c. 14. Etrerum ſacrarum argumen- ratione aſſequi homines non poſſe, Iamblichus docuerat diu. Huet. I. c. p. 63. In quo cum Patribus Ecclesiae ſummis Gregor. Magno inprimis et

et Augustino elegantissime conspirabant; ille enim, Fides non habet meritum, inquit, cui humana ratio praebet experimentum: *Homil.* 26. in *Evang.* Hic vero mentem ita exponit: Accepto Baptismo, hoc dicimus, fidelis factus sum, credo, quod nescio, *Serm.* 189. de *Temp.* *Vid.* pl. ap. Lintrupium in *Velitat.* *Epiſt.* Praef. §.3. *Hülssem.* *Breviar.* p. 38. seqq. *Dn. Ezardi Manich.* *Apb.* I. *Nov-Antiq.* 1701. p. 193. seqq. *Pfaff.* de *Consecrat.* *Eccles.* c. *Turretin.* p. 468. *Dn. D. Chladenii Progr.* 1711. cum *Dn. Zapffii orat.* *intimaret.* *Ej. Progr.* 1719. quo *Elpisii* commenta excusit.

III.

Rationem in sacris per omnia repudiare, ἀλογον!

Ratio proinde in Sacris conticescit, eo scilicet, quatenus dominum sibi quoddam arrogare intendit; non tamen cessat per omnia, quin sui quedam vestiga etiam ibidem conspicienda praebet. Λαζέαν λογοτύν sanctissimum Numen efflagitat; εὐερθῶς non ut insipientes, sed maxime sapientes, alibi incedere iubet. Prolixior paullo est, in hac compendia cultus divini ratione Pet. Chauuin. de *Nat. Relig.* c. 5. et 6. modo non nimium progredetur interdum, et iam de miraculis non concinne admodum loqueretur, iam vero Sacraenta etiam et Mysteria Novi Foederis, Ethnicorum quoque moribus congrua et velut spolia, ex horum religione in Christianorum castra traducta, perhiberet. I.c. pag. 271. item 283. Gentium alioquin ea, quae supra posuimus, approban-
tur consensu: Σέιον γάρ οἱ πρόποδες, οἵ τε προφέται φύσις δέ-
κτων ἔντεα, Pythagoras inquit: Hieroclis constans sententia est: γίνε-
ται σύμφωνον. Τιοῦ η κατὰ Σείον διακεψυν ψυχή, in vers. 29. Pythag.
plur. vid. apud Scharrockium. de O. S. f. N. C. II. N. 2. p. 82. seqq. Gno-
macherorum, qui Damasceno οἱ πάσιν γνώσεις τῆς Χριστιανοῦς αἰτητοῦς
omni Christianismi cognitioni adversantes merito audiunt, *Haeres.* 88. hic
pertinet rabies, rationis licita quoque subsidia, stolidi repudiantium.
B. Mayerus. de *Pietist.* *Vet. Eccles.* p. 47. seqq. Nec ab ludunt Franciscani,
male illud Psalmi LXXI, 15. et vertentes, et accommodantes: *Quia non*
cognoui literaturam, introibo in potentias Domini; viam praeceunte
Francisco Assisiate, qui, vel instantibus ultimis, dispositurus, non cu-
rent nescientes literas, literas discere, in stipitum, otioque macipatorum
solatium, scriperat. Idem *Mayerus.* de *ujsi Phil.* in *Theol.* p. 2. Quam trā-
hat vel ipsa Ratio, verbo assentiri divino, primum quidem Veteris, tum
vero

vero et Novi Instrumenti, Dan. Kolshornius docere annis est, in dem, durch seine eigene Vernunft zum Wege der Seligkeit geführten Menschen. Erf. 1717. Nec minus Auctor des Reflexions sur l'Eucharistie monito Augustini, ubi Dei voluntatem in scriptura inquirere iussit, e vestigio subiicit, comment pourrions-nous, sans la Raison, y découvrir la volonté de Dieu? quae sobrie intellecta, non repudiamus prouersus. p. 23. et 103. 104. Non opus esse, invocare Deum, sana ratio non suggerit, quae potius contrarium docet, utut rationi illud imputaverit Meteophili Nachricht vom Zustande derer Swed. Gefangen. in Russl. p. 19. Multa de rationis praeclaro officio, modo caute utamur iis, suggestis Huetius, de Concord. Rat. et Fid. c. 15. pag. 21. sqq. §. 2. 3. 4. Conf. etiam, ubi sobrius est, le Chretien Philosophe, Lugd. 1721. Veritas diuina reuelata creditur quidem propter se, non propter rationem; animaduertitur tamen saepe per rationem. Literae diviniores talia interdum docent, quae & ex reuelatione, attamen et simul ex natura ac ratione patent. Male seduli, et vulgo decipiendo nati, saepius, quasi de Numinis mente ac sententia certissimi, in sacris temere quaedam consingunt, et ritus superstitionis inducunt, quos, si rationem insuper habeas, admittes; sin mentem consulueris, deridebis. Credere neemo, ut dicitur, quid potest, nisi id ipsi credibile videatur; tale vero videbitur tum saltim, cum argumenta, natura ea suppeditaverit, vel ratio, cur credibile sit, exploramus, eaque, quae suadent, approbamus, quae deterrent, refellimus ductu rationis, divino quamvis lumine imbutae. In Sacris, quae amplectimur, turbamur saepe controversiis illorum, quibus ratio dictatoria quaedam potestate praescribit; hos quomodo compescero, nosque in possessione velut vindicare commode licebit, nisi ratio et simul in subsidium vocetur? Dicuntur quaedam ab iis, qui rationem ducem sequuntur, teste Augustino, quae vere fidei sunt accommoda, quaque ab iis, tanquam ab iniustis possessoribus, in usum nostrum sunt vindicanda, Lib. II. de Doctr. Christi. c. 39. Et alibi animac, ut vocat, medicinam distinguit in auctoritatem et rationem, nilque in Ecclesia salubriss fieri posse contendit, quam cum auctoritatem praecedat ratio. de Morib. Eccles. c. 2. Ratio subacta fidei non semper proelia dissidiaque minatur; cum praecedit fidem, necessitatem pro virili monstrat, allenus postulat, et viam fidei quodammodo parat: cum comitatur eam et sequitur, quantum in se est, vindicat confirmat, repellit, et auctoritatem mutuo vicissim a fide recipit, et ante iam tum percepta, rectius iam firmiusque imbibit. vid. Huet, Qua. Auctan. L. I. c. 3. p. 43. vid. et longe plus apud C. eun-

eundem, et ea saepe simul, quibus rationi interdum nimium omnino triduit. I. c. c. II. p. 27. sqq. c. III. p. 33. sqq. c. IV. p. 46. sqq. &c. Constat proinde sibi noster, quo Deum veneramur, cultus, nec rationis omnino expers pronuntiabitur unquam, nisi ab imperitis et calumniando molestis, quales tempore Athanassi quidam prodibant, ἀλογούς εἰς χειρὸν τοῖσιν sanctissimo Patri obiectantes, sed fulmine Divi viri velut repercussi, cum pudore iterum recedebant. vid. Athanaf. Orat. Cont. Gent. p. 2. Probatur omnino vel ipsi Paullo Apostolo λατεράται λογική; Rom. XII. 2. Petrolac λογικόν: 3. Pet. II. 2. manifesto indicio, non oppugnare rationem, suo se circulo continentem, fidei mysteria, quin, famulitio contentam, praeclaram saepe ānsuper sacris studiis operantibus, navere operam. *Magnific.* Loescher. Praenot. p. 152. 154. Non statim sunt contradictionia, quae sunt incongrua, quod Turretinum, utrum ἀσύστατα credi possint? legentum, nosse omnino interest. Nemini, piis sacris intento, vires ab iudicantur cogitandi, nec illorum interdictur exercitio; Idem, qui apud Romanos hic observaverat Apostolus, in summam eos stultitiam, faedaque hinc, quae c. I. Rom. memorat, flagitia, incidisse, multo aliam apud Christianos inveniri colendi Numinis rationem, diserte praecepit. *Ethnicorum cultui* (Dn. D. Buddei luculenta de hoc cultu λογικῶς sententia est) eum, qui Christianos deceat, oponit (Apostolus) cumque ille non tam plane ἀλογός, sed et cum recta ratione et diametro pugnans fuerit, horum cultum, prout eum descripsérat, merito λογικόν, sive rationalem, hoc est, nihil, quod rationi repugnet, continentem, dicere potuit. De statu Eccles. Apostol. §. 19. p. 45. Contueatur Apostolus, porro Christianos, non gentilibus modo, sed Iudeis quoque, sua hactenus sacra operantibus, oppositos, oppido vel hic etiam animadvertisit, illos non βαθυτάς et ἀλογά amplius bruta (quo respectu ἀλογού memorare poterat cultum) sed homines λογικά, semetipsos, offerre DEO, ὅταν, interprete Theophylacto, μηδὲν ἀλογού, εἰν ημῖν πάντα κράτει, εἴλα δέ λόγος τὰ πάντα διοικεῖ, cum nullus irrationalis in nobis regnat affectus, sed ratio omnia gubernat. Conf. S. R. D. Deylingius, Observ. S. P. III. p. 316.

IV.

λογικόν per omnia Gentilium cultum reputare, ἀλογόν!

Equidem, si Gentilium ipsorum, aliquorunque quorundam, qui horum nimium tuerunt causam, attendamus sententias, nimium saepe rationales in Sacris suis profani homines videri possent. Dogmata interdum divina vel

vel ideo false admodum derident, quod rationi repugnant, id quod exemplo resurrectionis in primis probant. Renasci Christianos se post mortem, fingere vel ipsos, et mira adeo mendacissima fiducia in vicem credere; novum forte hominem sic proditum esse, cum pristinum corpus iam dudum fuerit dilapsum? sistendum esse vel unum, qui ab inferis remeasset; fragmenta haec esse male sanac opinionis, et inepta solatia, a Poëtis fallacibus in dulcedine carminis lusa. *vid. Minuc. Felic. Octav. p. 96. seqq. De Estant. Lib. VII. div. Instit. c. 22. Damasc. de duob. Mart. fol. 863. Arnobius Lib. II. advers. Gent. Orig. Lib. I. Cont. Cels.* Rationem Gentilium nimis hic quoque extollit Edoard. Bar. Herbert de Cherbury per universum prope, quem edidit huius causa Tractatum; filum aliquod netero Gentiles potuisse, ait, cuius auxilio ex errorum Labyrintho quovis semetiplos subducere potuissent. *De Relig. Gent. cap. I. pag. 3.* Alibi fidem, et tantum non omnes virtutes, singulari ratione excusat, hominibus externis tribuit. *c. 15. p. 184. seqq.* Habuit equidem quosdam, paria secum existimantes, Philip. Cluverium, L. I. Germ. Antiq. c. 29. Augustinum Steuchum, Lib. II. de Peren. Philos. Anton. Maioragium, *Reprehens. Cont. Nizol. Lib. II. c. 15. p. 197.* immo Rondellum etiam, *dans ses reflexions sur un Chapitre du Theophraste*, aliosque plures; Ast iustum ideo reportauit censuram Musaei, quem talia mouebant in primis, Thomassii item, *Praefat. IV.* et aliorum. Nimis rationabilem porro sibi Gentilium cultum fingunt, qui mysteria summa inter delubra innotuisse, contendunt, quorum numero continentur omnes illi, qui Trinitatis Mysterium Gentiles rationis ope, quamvis per caliginem saltim nebulasque, vidisse ferunt. *Vid. Huet. Qu. Alnetan. L. II. c. 3.* Verum est, Trinitatis quaedam vestigia apud Philosophos inueniri, Platonem, Proclum in primis, *Lib. III. Theol. Platon. c. 21. c. 23. et 24. Lib. IV. c. 35. seqq. item Comment. in Tim. Lib. II. Plotin. Enn. VI. Lib. IX. c. 15. Senec. Consol. ad Helv. c. 8. Plutarch. in Istd. et Osirid. Iamblich de Myst. Aegypt. Sect. IX. c. 3. vid. Kirch. Interp. Obelise. Pamph L. V. c. 3. Quae apud Indos, aliasque Gentes Trinitatis testimonia conspicantur, de his vid. Huet. I.c. Mornaeus, de verit. Relig. Christ. c. 6. Ruel, de Relig. Gent. circa Festa p. 25. seqq. Pfann. in System. Theol. Gentil. purioris c. 3. p. 130. seqq. Prolixius in hoc argumento adhuc versantur Clem. Alex. Lib. V. Strom. Euseb. Praepar. Euan. L. XI. c. 20. Cyrill. Cont. Julian. Lib. IX. August. de Ciuit. Dei. Lib. X. c. 29. Bene quippe haec omnia dicuntur et non sine maxima voluptate excutiuntur, quounque talia*

cantum, quae furtim velut ex sacris Dei nostri surrepta sunt, quaeque
 mysterium summum illustrare quodammodo possunt, reputantur;
 vim vero amittunt omnem, quando pro iis, quae ex ingenii Gentili-
 um prognata fuerint, habentur, quae mens et sententia Mellerio, ob
 Theosoph. *Naturalem*, quam scripsit, et Zwingero, merito imputantur,
 et ita quidem, ut ultimus etiam iam tum, cum in *Theat. Vit. human.* Vol.
 V. Lib. IV. Tit. *Metapl.* de Hermete scripsisset, eum ēr̄ *Quādī pīav ēvaj*
Geō̄n̄t̄a, afferuisse, idque lumine intellectus esse assecutum, ab aliis
 multatus, verbaque illa in Indice Expurgatorio Theol. Hispan. ex-
 puncta fuerint, apud Possevin. Tom. II. L. XVI. c. 4. p. 346. Amplissi-
 mus iam dicendi nobis aperiretur campus, si demonstraturi, nimis ra-
 tionabiles quibusdam videri Ethnicos, propterea, quod ea, quae ex
 traditione acceperunt, aut furtim surripuerere aliunde, rationem di-
 gitasse perhibent, prolixum de *κανον̄γλ̄ια* Gentilium caput ingredere-
 gatur; sic enim de sanctissimo Servatore, de circumstantiis creationis
 quibusdam insignioribus, de lapsu diabolorum et hominum, de statu
 integratis, de Oraculis quibusdam scripturae, de Sacramentis et sa-
 crificiis, immo aliis, quae mysteriorum loco iure meritoque habentur,
 dicendum esset: nobis cum hic minime liceat esse tam prolixis, adiri
 poterunt Pfanner. I. c. c. I. p. 13 seqq. c. IV. p. 146 seqq. c. V. p. 162. seqq. c.
 VI. p. 177. 185. c. VII. pag. 200. 338. etc. 345. 349. 385. 388. 445. etc. Voss.
 Theol. Gentil. p. 15. et per integrum subinde opus. Dannh. in Dramat. Sacr.
 p. 13. 14. 15. 20. 38. etc. Mutius Panla, de *Oscul. Ethn. et Christ. Philos* in
 Praef. item. p. 113. seqq. 470. usque 481. Clasen. *Theol. Gentil. Part. I.* pag.
 82. seqq. Iul. Caef. Bulenger. *Eclog. ad Arnob.* p. 340. Roger. in der offe-
 nen Thüre, zum verborigen Heydenthum, passim. Ruel. de Relig. Gentil.
 circa Fest. p. 94. 98. etc. Certe, non vulgarem in sacris suis sapientiam
 arrogabant sibi Gentiles, quod Caecilius Minucianus facile docebit,
 qui, quoties Christianorum sacra intuetur, toties ridet et indignatur,
 inepte sane ac stolidi, quia iuxta vetus illud, risu inepto nihil est ine-
 ptius, quod Franc. Balduinus reponit. in Proleg. ad Minuc. Felic. Octav.
 Fastus hic Gentilium in primis erat, quod Christianis, literas seculares
 phalerasque verborum minus interdum colentibus, ruditatem & insci-
 tiam obiiciebant, contra quos vero *Lattantius* et *Arnobius*, immo
Clemens ac Iustinus aliique plures, causam suam egregie perorarunt.
 Vid. Ouzelius, Heraldus, Wowerius et Elmenhorstius ad locum *Minu-*
cii Felicis: *Studiorum rudes literarum profanos* Sc. p. 31. 32. 33. *Conf. Ar-*
nob. L. I. p. 35. Abblan-

Ab blandiantur vero sibi Gentiles, et res suas egregie, nec sine ratione egisse, opinentur, ruditatem insipientiamque attribuantiliis; nihil deterremur; non prohibemur, quin ἀλογα plurima eorum sacra ingenti cum fiducia pronuntiemus. Senecam certe, cum in Capitolium veniret, publicatae dementiae vel ipsum maxime pudebat, vano furore alium Numina subiicere Deo, alium horas nunciare Ioui, alium lictoris munera obire videbat. Iunoni et Minervae hic capilli ab otiosis disponebantur, digitos alii, delirantium instar, movebant, speculum adhuc alii tenebant, et in vadimonia Deos suos advocabant, apud Augustinum L. VI. de Civit. Dei c. 10. conf. Hunn. Apost. p. 66. seqq. In vita crebrius Gentiles rationi contrarii fuere; cum sui amorem natura ac ratio suaderent, plurimi fucaram ἄντεφοις gloriam adamabant. Sen. Epist. 12. 17. 24. 58. 71. 78. Furtum ratio prohibebat; Sparta, subtile si sit et ingeniosum, laudabat. Plutarch. in Lycurg. pag. 89. Patris tueri vitam, ratio suadebat; plurimi vero Parentes, senio confessos, mactabant, et corpora defunctorum cupediarum instar habebant. Mela de S.O. Lib. II. Aelian. V.H. Lib. IV. cap. i. Herodot. in Thal. nro. 99. Strab. L. XI et XV. Abhorrebat ratio a commixtione incestuosa sanguinis; Persas vero nullus ideo occupabat horror. Theodor. LIX. Θραπεύτ. Horum quippe demum exemplis discimus, quid sit eradi τοῖς νῦν ἀδόκιμοι, quidque sit, vim συντηρησεως sepelire, quamque vere de his ex Spiritus sanctissimi afflatu, fuerit pronuntiatum: εὐαγγέλιον ἐν τοῖς διάλογοις αὐτῶν, καὶ ἐποιησάν οἱ αὐτοί φαντασίαι. Φάσκοντες, εἰ αἱ σοφοὶ, ἐμφανῆ ἔπος. Verum itaque Deum, ex operibus creationis cognitum, dum digno minime prosequerantur amore et cultu, stolidi, pronique in flagitia, a quibus vel cultior alias abhorret natura, evadebant, et a λατερείᾳ λογιών, ab Apostolo hoc magis requisita, per quam alieni. Externa, ceremonias, iustitiae, sacrificia, ab impurissimis oblata, consecrabantur, quo Numinis cultu, iudicante Domino Buddeo, nihil ineptius, nihil stolidius, aut Deo indignius, vel ipsa ratione iudice, cogitari poterat, quoque efficiebant illud, ut plurimi ex ipsis Ethnici omnia Ethnicorum sacra irriserint, omniumque exponere ludibrio, non dubitaverint. De statu Ecclesiar. Apostol pag. 46. Erant hi illi ἀνθρώποι, ἀτείσοις, πλανόμενοι, et quos lapidibus similimos, si quid sani praestare debeant, velut Orphei admota harmonia, in manfuetos homines transformandos esse, ait Clemens Alexandrinus Admon. ad Gent. p. 3. D. Sunt hi, quorum vita vere μακρα plena, et ἀλε-

Ἄλογος πεζεργασία, immo ἀναιδητοι, in quam Lothi uxor, obrigescens in statuam, dilabebatur, facta videtur, iuxta eund. pag. 62. C. D. item pag. 68. D. Quid mirum igitur, qui in vita adeo frequenter delirarunt, eosdem nec in sacris rationem secutos, quin potius perversa plurima, dictaminique fano contraria, fuisse molitos? Deprehendimus hic talia, quae a propriis derisa sunt auctōribus, quaeque, ceu stultissimae ineptissimaeque fabulae, sepe ultro refellunt. Franc. Balduinus, in Proleg. ad Minuc. Octav. Quid, o participes rationis, cum Arnobio hic exclamare licet, audetis homines proloqui, quid effutire, quid promere temerariae vocis desperatione tentatis? Cont. Gent. L. I. p. 13. Et in primis p. 150. O Abdera, Abdera! quantas vias irridendi talis, si apud te esset, fabula ita confitata? alibi inquit lib. V. p. 156. Conf. Io. Sartorius de hypocrisi Gentilium circa cultum Deorum, ubi, quam propria sua deriserint sacra Gentiles, eundo fere per singula, docet. Eiusmodi scilicet, quilia adhuc hodie apud Iapones, Sumatram inhabitantes; et Americanos quosdam, inveniuntur, tum quoque alebantur ingenia, irrationalibus et brutis propriora, cum Clasenio merito appellitanda. Theol. Gentil. P. I. p. 17. Clemens Alexandrinus, cum Gentilibus quaedam absonta in sacris obvia, obiecisset, τὰ σύμβολα, inquit, τῆς μνήσεως ταῦτα, ἐπειγοτας παρατέθεντα, διδόντες γέλωσα, καν μη γελοσα επειτιν οὐκιν, διαγέρεις ἐλέγχους; et deinceps statim, χλέυν τὰ μυστήρια quaedam subiungit. Admon. ad Gent. p. II. A. B. vid. etiam Minuc. Felic. Octav. p. 227. Voss. de Idololat. lib. IX. c. 6. p. 451. sqq. Micrael. Ethnophron. lib. II. p. 46. Euseb. Praeparat. Evang. lib. II. p. 51. B. 61. b. 63. B. 64. A. 68. D. et alibi passim, Lucian. περὶ Θυσιῶν, Tom. I. p. 362. Torqueat se E. B. H. de Cherbury, nec insulsam bardamque Gentilium fuisse religionem, evincere conetur, per omnia id certe nunquam efficiet. I. c. cap. 14 pag. 168. Efferaat eam atque dilaudet, ceu minime inventastam, qua fortasse sanior tunc temporis non prostitisset; I. c. p. 180. certe, per omnia nec sibi met ipsi constat, qui p. 182. sacerdotales ineptias risu dignas agnoscit, p. I. vero statim multa infana atque inepta hic se animadvertisse fatetur. Qualicunque se ratione expedire instituat; quam certus in sua sibi sententia esse videatur, partim, quae iam a nobis sunt allata, partim etiam, que nunc ulterius sequentur testabuntur, atque adeo simul veritatem asserti nostri, in Thesi supra expressi, fusius docebant. Id enim, superatis iis, que viam tantisper nobis aditumque parabant, iam serio agendum est, ut, quia ratio sub moderamine spectata, in quibusdam

dam fidei capitibus, quae simul sciuntur, in cultu etiam nostro locum habere potest, potiora, quae in Gentilium sacris cum recta ratione pugnare vidimus, perlustremus; et quia non omnes semper idem occupat stupor, vel ipsis saniorum quorundam Gentilium sententiis, incongrue admissa convellamus.

V.

Duos configere Deos, et summa principia rerum, ἀλογο!

Oromasdem vel Orimasdem alterum, alterum Arimanum, bonum scilicet ac malum Deum, Zoroastres primum (docente illud Consultissimo Socero nostro, D. Waechtlero, suffragante exquisitissime hic docto Itagio, Append. ad *Dissert. de Haeresiarch.* p. 66.) deinceps vero Persae, quos Manichaei imitabantur, admisisti feruntur, ut adeo principia haberent, unde diversi admodum ac dissidentes rerum eventus manarent. vid. Mornacius, *de Verit. Relig. Christ.* c. 2. p. 31. sqq. Persae ideo Festum celeberrimum (vitiorum interitum vocabant) agitant quotannis, in quo serpentes, aliasque feras et solitarias animantes, egregio pietatis arguento, teste Agathia, offerebant, bonorum auctori Deo sic pulcherrime se operari, Arimano vero negotium facessere, putantes, quae fusus ex Herodoto, Augustino et Epiphonio demonstrat I. C. Bulengerus, *Elog. ad Arnob.* p. 310. sqq. Ne nugari hic cito desinerent Persae, Oromasdem luci, Arimanum tenebris assimilabant, quorum alteri, priori, ἐνταῖα, et χαρεῖα, alteri vero ἀωδέποναι et σκιθέποναι sint offerenda; Deos quoque, Ἐνοιας scilicet, Αλεθείας, Ἐνομίας, Σοφίας, Πλάστη &c. generalle Orimasdem, nec sterilem ac orbum fuisse Arimanum, quae sollicitius congesta videois a Richard. Montacutio, in *Origg. Eccles.* L. I. p. 177. Zoroastri αὐτίτχοι Dii isti appellabantur, qui et tertium interdum, Mithram, Persis μεσόντης dictum, superaddiebat, iuxta Plutarchum, *de Isid. et Osrid.* Arimanes δῆμος Persis iisdem, secundum Hesychium, aliis vero πονήσος δαίμονος Νέστορ, Deus item αὐτοροποιός, seu averuncus, qui furvas adnamaret hostias, immo σατανᾶς etiam, quem Σαοβάδην, vel Σαρδαῖο genuisse, Theodorus Presbyter apud Photium sit, audiebat, vid. Buleng. I.e. Simile aliquid huic doctrinae continet ea Gentilium opinio, qua homini, simul ac natus editusque in lucem erat, bonum malumque Genium attribuebant, iuxta Orphei illud:

Δαίμονα τὴν θεόν, καὶ δαίμονα πάνοντα θυτῶν.

At

At enim, dum Deos illos, supra nominatos, summa rerum principia credebant, et dignitatem longe superiorem iis assignabant, discrimen, quod inter Genios, Deosque illos supremos intersit, facile apparebit. Ceterum antiquissima pariter, novisque subinde defensoribus culta ac innutrita pestilens haec sententia fuit. Ex Noachicis Praeceptis, perperam a posteris intellectis, quod omnes, quotquot hic aliquid tradunt, docent, ea haud dubie manavit, et Legislatoribus, sapientibus alias satis de mali fonte inquirendo sollicitis, se maximopere approbat. *Plutarch. l. c.* Fabulis, quod fieri afolet, haec apud Gentiles involuta leguntur; Ovum quippe illud, quo mundum nominant, ab Oromaste factum, Arimanii insidiis, Geniorum malorum ope perforatum, bonaque sic malis, mala permista bonis, certamina item inter utrumque orta, quae si desinerent, pacem demum aliquando inter homines expectari posse, somniant. vid. *Voss. de Idol. L. I. c. 5. p. 34.* Aegyptii, quod antiquiores inchoaverant, hic ultius pertexebant, cum ad principium bonum, Osiridem, νατ' εξοχήν tale, et malum, Typhonem, omnia referrent, qua dere, tricis aliqui Sacerdotum involuta, pluribus vid. *Plutarchus. l. c.* Sequebantur Philosophi, Pithagoras, Empedocles Agrigentinus, provocans ad principium, modo ἐνόμιον, modo διαφερον; Plato etiam, aliquando incautus, minimum duas alicubi mundo animas affingens. Num Romani ac Graeci in genere hic affine aliquid docuerint, quando, pro diversis effectibus, Numinia bona alia, alia laeva constituebant, et haec victimis cruentis, illa Iudis delectari, censemabant, alii videant; nos Manetem hic in primis, duplex asserendo principium, cum asceclis lapsum, et patriae errorem fecutum, apud Epiphaneum et Augustinum legimus. Curam, quantamcumque velit, in asserendo adhibeat, nolit alterum illud principium vocare Deum, Hylen seu Daemonem appelleat; vim creandi quo usque ipsi, quod agit, attribuit, insultam, impiam ac detestandam merito sententiam propugnare, existimatur. vid. *Voss. l. c.* Nec Marcion, Haereticus tandem exoriatus, et Satanae primogenitus, ex Polycarpi elogio, procul hinc abludit cum suis *Duicit*, *Prudentio ita*, in *Praef. Hamartigeniae*, appellatis, cui Tertullianus iam tum duos Deos, cœduas naufragii *Marcionitici symplegadas*, attribuit. *B. Ittig. de Haeresiarch. Sect. II. c. 7. p. 132. seq.* Deum in his Principiis alleget et Hylen; Hanc tamen etiam describit ut Deum, ut adeo, iuxta *Augustinum*, de opere hic agendum sit, non de nomine. *Weismann. H. E. Nov. Test. Sect. III. p. 201.* Dn. Wolffii *Manichæismus ante Manich. p. 5. 10. sqq.*

ΑΛΟΥΣ

"Αλογον proinde dimovetur procul sententia, et opinio, quam, ceu absonam, Fausto Manichaeo, homini non plane obtuso, placere potuisse, Vossius miratur. *I.c. p. 38.* Cultum ea, malo Daemoni destinandum, secum fert, Dei unitatem, quam Gentilium sapientiores statim adstruent ipsi, evertit. Deos inter se dimicantes et altercantes singit, duosque omnipotentes, quorum alter alterum vel destruere, vel non destruere potest (ifsumant, quodcunque velint, utrumq; absonum, et a ratione alienum est) ponit. Turpe est, venerari Deos, pacis publicae Statores, et adversis tam inter semetipsos frontibus collisos, quod alibi Ἰωάννης Ἐγένετο Athanasius obiectat, εὐαγγίας καὶ μαρτυρίας αἰδοῖς λαοῖς Θρησκείας inter se habentibus; His scilicet Crocodilium coli, alis esse abominationi; Leonem his esse Numen, alis belluam necandam; His pīscem dedicatum esse in Nūmen, qui tamen alibi capiatur hamo. Athanasius *contr. Gent. p. 20.* Non repugnat, ut redeamus ad ea, de quibus diximus, idem et simul utile esse, et noxiū; nunquam confictari desinerent hi potentes, cum ergo quiescerent, superior eorum aliquis esse, haud dubie videretur. Aetūm moraliter malorum naturam, qui cautius rimatur, aliquid inveniet, quo deprehēnso, non opus habebit, ut ultra hominem ad Principium aliquod peculiare et summum ascendat. Deo bono lucem et aëstatem, malo tebras et hyemem dissentientes attribuebant, cum tamen illud utrumque saepius malum, hoc vero utrumque bonum insigne saepius afferre possit. Bonum ergo et utile creatum est quodvis; malum et noxiū sit nostra culpa, nec tamen eo minus ad bonum principium refertur. Omnia sunt a Deo quatenus sunt; quando deficiunt, naturam a Creatore datam, ipsa deserunt, et malum adeo, τὸ δύνατος μη ὄντε Platonice dictum, introducunt. vid. Morn. *I.c. p. 31. fqq. Pansæ in Oscul. Theol. Ethn. et Christ. p. 53.*

VI.

Multos et innumeros prope admittere Deos, ἀλογον!

Difficile Gentilibus vel ipsis erat, Deorum inire numerum, hinc simul et ideo in precibus πολυλογίας amabant. Thebanæ mulieres, versiculis amplius centum, apud Aeschylum, in urbis periculo ideo supplicationem absolvebant; et Diana, apud Callimachum, eadem ex causa à Iove cum virginitate ἡγετική πετεbat, ne aliquem forte Deorum praeterirent, immo, ut casu veluti, cum in angustiis, quem Deum Deamq; iam invocare deceat, ignorarent, Deum convenientem et opportunitum simul vocarent. Danh. in Dramat. sacr. p. 38. De Gentilium Theogonias

D

goñis

goniis alibi erit dicendi locus. Deos supremos, numero duodecim, miratur Clemens Alexandrinus, *Admon. ad Gent.* p. 16. C. "Οχλον plane τῶν θεῶν venerabantur amentes, dum varios Iovēs, Arcadicos duos, uniuersum Cretensem, varias Minervas, numero quinque, Apollines item, Aesculapios, Mercurios et Vulcanos varii generis, habebant, dubii saepe, incertique haerentes, ad quem potissimum, opis indigi, confugerent, Deorum filios apud sapientissimos quoque Gentilium invenimus. *I. c. p. 17. 18. item 589.* Dii prodeant (triginta millia Oenomaus et Hesiodus in θεογονίᾳ supposuisse feruunt) coelestes, terrestres, aquatichi, hi vero iterum marini, fluviales, fontibusque praefecti, porro agricolis adstantes, sylvestres, pastorales, montium curam habentes, consultores item, iudiciales, et qui ex antiquioribus sunt plures; Coloniae sane Deorum, per universum veluti dimittebantur orbem, cum singulae fere Gentes aliquid sibi eligerent, quod honore summo afficerent. vid. *Natal. Comit. Mythol. Lib. I. c. 5. p. 8. seqq.* In tres classes Deos, Poëticos scilicet, Philosophicos et Civiles, Scaevola, Pontifex Maximus, memoriae iuvandae causa, iam tum distribuerat; Kromayer, *Scrutin. Relig. p. 27.* Et Caecilius gloriat, quae apud alios populos singula eolerentur Numina, coli universa Romae, quandoquidem peregrini etiam Dii, Romuli licet ac Ciceronis sententiis Roma proscripti, civitate veluti iterum donabantur, ut merito Roma, ab Athenaco alias ἐπιτόμη τῆς δικαιούσης dista, a Theophilo deinceps ἐπιτόμη τῆς δευτεραιμονίας, propterea, quod iuxta Tertullianum, conventus Daemoniorum, curiaque Deorum in ea considerat, ibique quidvis colere, praeter Deum verum, licet, appellaretur. Francisc. Balduin, *Proleg. in Minutii Fel. Octav.* Cum Eleusinii Cererem, (*Mela de Situ Orbis Lib. II. c. 3.*) Epidauri Aesculapium, (*Arrianus de Rebus Gest. Alexand. L. VII. p. 157.*) Chaldaei Belum, (*Seldenus de Diis Syris syntagm. II.*) Taurii Dianam, (*Serv. Lib. VI. Aeneid.*) Mercurium Galli, (*Cael. Comment. de bello Gall. Lib. VI.*) alii alios colerent, universa haec adoravit Roma, Roma civitas maxima, Numinum cunctorum cultrix, Arnobius inquit. *Lib. VI. Cont. Gent. p. 115.* Conf. *Minutius Fel. p. 45. seqq.* Et quid multis, πολὺ θεότητα Gentilium attinentia, recensemus, cum primo omnium hoc dogma elucidare velut ex Gentilium Theologia videatur? Recentiora exempla vid. apud Voss. *I. c. Lib. I. c. 37. p. 271. seqq.* Arnobii verba, quibus false Gentilibus illudit, quod pro numero eventuum, actuunque humanorum, Deorum sibi numerum effinxerint, vid. *Lib. III. c. Gent. p. 108. seqq.* Conf. Prudentius. *Ed. Weitzii p. 157. 395. seqq.* *Sue cuique Deus*

Deus sit dira cupido, questus dudum Poetarum Princeps fuerat; *Aeneid.* Lib. IX. aliisque, cum *Propertio*, misso vel Deo summo, alium quaeviscent, Lib. III. *Eleg.* 24. indicio manifesto, non invenire in tot Deorum historia infelices, ubi vel modice figere pedem et conquiescere possint.

"*Ἄλογον* hoc institutum esse, sua nunc sponte appetet. Pro more E. B. H. de Cherbury emollire hanc Gentium insaniam cupit; *I.e.c. I.* pag. 1. 2. c. 3. pag. 13. pag. 117. et alibi. At rationes pondere destruuntur: nec enim nuda excogitasse nomina, nec actionem semper Dei esse, ubi novus singitur Deus, nec unitantum DEO, Summi et Maximi attribuisse titulum Gentiles, vel leviter haec Sacra intuenti patet; ne dicam, institutum, etiam hac mente susceptum, *ἄλογον* tamen simul aliquid secum tulisse. Agnovere sapientiores ex insipientibus his, cum serio essent rebus intenti, vel ipsi, sociorum insaniam. *Μονάδα* Deum summum, qui se ad reliquos Deos, ut *Coryphaeus* ad chorum habeat, Pythagoras agnoscet. Lactantius, *de Ira c. II.* Serio scribebat Plato, cum ab uno Deo auspicabatur, Epist. XIII. *ad Diomys.* tametsi de loci huius Platonici γνώσιον, cum aliis vehementer dubitet Cudworthus, quandoquidem in Timaco, Epinomide, librisque de legibus, Solem, Lunam ac Stellas inter Deos retulerit Plato, inferiores licet, Principe Deorum subiectos. Cudworth. *System. Intellect.* huius universi p. 403 sqq. Euseb. *Praep. Evang.* Lib. II. c. 13. Scherbius, *Differ. de Scriptis Aristot.* *Acroamaticis et Exotericis Thes.* 48 seqq. Mortem citius oppetebat Socrates, quam perversae stupidorum πολυθέοι της subscriberet. Aristoteles ad Motorem unum, et Ens entium configiebat. Lib. VIII. *Phys.* c. 6. L. XII. *Metaphys.* c. 7. vid. Minut. Felix p. 42. Thomas Aquin. L. I. cont. Gent. c. 42. August. L. II. *de Doctr. Christ.* c. 4. Lactant. *de Ira Cap. II.* Pfann. *Theol. Gentil.* pag. 53. seqq. 65. 66. seqq. 70. seqq.

Eis ēt̄ ἀντολεύης. οὐος ἔργονα πάντα τέτυκται,
Orpheus inquit, apud Clem. Alex. *Protrept.* p. 36. Deum, non Deos, invocasse Gentiles, si quid inopitati acciderit, Arnobius observat; Lib. II. ab init. o. Gent. Etsi quandoque plures asserebant, vulgo istud, sibi mententi tribuendum erat. Laërt in *Euclid.* p. 159. Senec. de Benef. L. IV. c. 8. Pfann. I. e. c. 2. p. 70. 73. 75 etc. Gassend. *de Phil. Epicuri Tom.* II. fol. 53. Vnuni etiamnum venerantur Deum distillae, perditissimae quae, ac suis tenebris sepultaæ Gentes, evitamen Deos inferiores, *Biruma*, *Wischtnu*, *Rudiren*, *Mäieschuren*, *Tschatatschiwum*, *Winâiagen*, et *Subbirámáien*, subiiciunt, creatos illos quidem, attamen orbis dominos, religiosque perinde colendos, Bericht derer Daenisch. Missionar. VII. Contin. p.

413. Quid intenderint eruditii, tot Deorum Dearumve excoitando numina, velut promulside data, Celeberr. Loescherus, Nov. Antig. A. 1708. p. 62. seqq. docuit, qui et alibi de tot Diis Graecorum in primis fabulas, unde venerint, Homeris sigillatim, Hesiodique actate, quomodo Erato-sthenem ac alios earum ceperit satietas, quomodo Deorum Genealogias immutaveriet, Deamque aliquam coelestem, immo IAΩ (qs. ΙΑΩΝΙ) ac Sabazium (qs. a Zebaoth vel Sabbatho) venerati fuerint, exquisitissime exposuit. I. c. A. 1707. p. 852. seqq. Quicquid hominibus priscis erat henefericū, operis praeclari inventor, quicquid in primis antiquum, hoc invidis insuperis saepe ignorantibus Poëtis Deus, ac descendisse de coelo, visum est, dum, sentiente Erafino, Graciam non agmina, sed maria deorum implebant, vid. Dn. Buddei H. E. Vet. T. p. 246. sqq. Roeschelius de Teletis, sive Theol. Graec-Physica p. 5. sqq. Conf. Seldenus de DIS Syris, Proleg. c. 3. p. 25. sqq. Singulas actiones, vel affectiones quoq; divinas, (plura ne nunc commemorem) in divinas convertebant Personas, Augustino ideo, Lastantioque indignantibus diu, ex quo adeo fundamento non poterat non et Gentilium ωλυθεότης, et Valentini anorum ac Gnosticorum Aeones suboriri, vid. B. Neumannus, de Trinit. Platonismi vere et falso suspect. p. 40. Sapientissimum est Dei regimen, quo orbem hunc universum gubernat, ut vel hic etiam in primis valeat Homericum illud:

σὺ ἀλαθὸν πολυκοιναῖν, ἐς Κορψῷ ἔτω.

vid. Celeber. Reinhard. Theat. Prud. elegant. p. 193. Vossius de Idololatria. Lib. I. c. 2. pag. 8. seqq. Mutius Panz, I. c. pag. 45. 62. 70. 90. 156. 164. 238. 247. 294. 302. Natal. Com. in Mythol. Lib. I. c. 8. pag. 16. item Lib. II. c. 1. pag. 78. seqq. Poëtis vix saepe verba, quibus ωλυθεότηταe contemnerent, suppetebant; Specimen edidit Lucretius:

Terricolas lamias, Fauni quas Pompiliique
Institueret, Numae tremit has, his omnia ponit,
Ut pueri infantes credunt, signa omnia abena
Vivere et esse homines, et sic isti omnia ficta
Vera putant, credunt, signis cor inesse abenit.
Perguta pictorum veri nihil, omnia ficta.

Ouzel. ad Min. Felic. p. 146. Et ex. Orphei sententia:

Ζεὺς τεχθέται ἐγένετο, ζεὺς ὑπάται, αὐχμέσεινται,
Ζεὺς κεφαλή, ζεὺς μέσην Δίος, δὲ εἰς πανταζετυπα.

vid. Bulenger. Eclog. ad Arnob. p. 16. 17. Conf. Clasen. Theol. Gen. P. I. c. 3. p. 19. seqq. Huet. Quæst. Almetan. Lib. II. c. 2. Thes. 13. p. 107. seqq.

Atha-

Athanaf. *Admon. ad Genz.* p. 41. 42. 47. Cyprian. *I. c. p. 14.* Fausti *Exam. Theol. Gentil.* pag. 20. 23. 42. 43. Insaniam quippe hi agnoscabant omnes, in eo ceteroquin accusandi, quod, cum auctoritate simul valerent, nec publicae simul doctrinae, falsae quippe in se et a ratione alienae, derogarent, scriptis, quod corde detestabantur, exponerent, vulgoque meliores sententias inspirarent. Dii multi, si darentur, pares inter se forent, vel impares: utrumque dicere repugnat; fingeretur namque Deus, qui non sic summus, id quod vel ipse Xenophanes Colophonius intelligebat. *Lib. I. c. 7. Mytholog.* Summa est DEI felicitas, nihil accipit aliunde, sed omnia in se ipso continet bona; si omnia possidet unus, quid alteri reliquerit? unus sufficit Creator huius universi, alteri ergo potentia vel non conveniet producendi quippiam, vel si in eo datur, erit frustranca, quod utrumque est absonum. Deorum plurium alter alteri mali aliquid inferre aut potest, aut non potest: fiat quodcumque velit, Deus alter destruetur statim. Illud etenim si fiat, imbecillior non erit Deus; sin hoc ille, qui intentare aliquid nequit, cessat esse omnipotens ac Deus. Longe plura vid. apud Petr. Chauvin. *de Relig. Nat.* c. 5. pag. 45. seqq. Mut. Pansam. *I. c. 13. pag. 45. seqq.* Natal. Comit. *I. c. I. c. 8. pag. 16. seqq.* Mornaeum *I. c. pag. 20. itemque 37. &c.*

VII.

Deos fluctuantes venerari et inscios, ἀλογον!

Spestat huic lumen illud μαντείων Oraculorum, quorum, dum Apollinem suum, verius Apollyonem, Pythique serpentinas consulebant fraudes, insipientes configubant. vid Heins. *Ariostarch.* p. 18. Sanct. ad Daniel. p. 586. Inveniebant hic quippe, unde λέξις ἐγνάσα, ή εδεπιας ὁ γόρης ἔχοντα, hauriebant, ritu licet a sanctissimorum hominum consuetudine desumpto. vid. Danhauer. *Dram. Sacr.* p. 19. 20. Nutrat alicubi, vel summi Numinis pertaesus, *Propertius:*

Mens bona, si qua Dea es, tuame in sacraria dono:

Excederunt surdo tot mea vota lovi.

Eleg. Lib. III. c. 24. Fludivabant cum Diis suis profani, quorum omnis, ex Platonis sententia, Religio ὑπῆρχεν καὶ εὐπερικαὶ, famulutrix et institutor erat. In Eutypbr. p. 13. et de Republ. *Lib. II. p. 363.* Quod alicubi miratur Tertullianus, iure suo Gentilium impios mores perstringens, quandoquidem, prout iis commodum esset, Deos modo domesticapostestate tractarent, pigrorando, venditando, modo etiam mutarent, prout quisque contritus sic accontusus, dum dia colitur, modo publice in hastario

vestigales haberent. &c. Apolog. adv. Gent. pag. 36. A mendaciorum Doctoribus proficisciabantur effata, quibus sine errore praevidere futura, nunquam datum erat; quae igitur hinc certitudo? falsa, vana et frivola communiter evocabantur, quae vel ipsi Gentiles interdum maxime deridebant. vid. Lucian. Tom II. Dialog Iun Laton. itemque Dialog. Menipp. Amphil. et Triphon. item in Iov. Confut. pag. 58. Pythia, Claria, Hammonia, Dodonaea &c. intueamur Oracula, fucus venditur ubique, mutum et obscurum signum reportant querentes, horrido Dei aspectu perterriti, quod de love Hammonio constat; reminime percepta, recedunt, furorem quandam Deastri, quo ignorantia velatur, ut in Pythio, obseruant, ac ridicule hic agi omnia, conspiciunt. Tertull. de Anima c. 46. Peucer. de Divinat. fol. 228. vid. Micrael. Ethnophar. Lib. III. p. 53. seqq. item, 60. 62. Pythiam Φιλωτωρίεν, h. e. interprete vel ipso Tullio, aliquid non sinceri fovere, cum Demosthene conqueruntur plurimi hoc fugientes. Cic. de Divinat. Lib. II. pag. 402. Minut. Felic. Offav. p. 242. Multae quotidie praedictiones aliter cadebant, aut in contrarios exitus, frustrata expectatione, torquebantur; Arnob. Lib. IV. p. 126. ut iure adeo Apollo ἀοξίας appellaretur a suis, propterea, quod obliqua et flexiloqua responsa dabat. Voss. l. c. Lib. II. p. 368. conf. Iamblich. de Myst. Aegyptior. p. 65. seqq. Lucian. Tom. II. p. 153. Plura alia, Oraculis minime convenientia, vid. apud. Plutarch. περὶ τῶν μὴ χρήσιν ερμηνείαν τὸν Πυθαγόραν, T. II. p. 344. seqq. et περὶ τῶν ἐκλελογέστων χρηστηγίων, pag. 409. seqq. Eusebius ceteroquin de ignorantia Oraculorum crassa admodum, testabitur plura, nihil eas scilicet unquam dixisse veri, aperte pronuntians. Praeparat. Evang. Lib. III. c. 17. p. 127. Fallendi artes aperit alibi l. c. p. 129. seqq. vid. etiam Lib. IV. c. 2. p. 133. seqq. c. 3. p. 136. seqq. Lib. V. c. 2. p. 181. &c. ubi haec omnia velut ex instituto percenseret.

"Αλογοι proinde sint necesse est, qui hosce miserrimos Deos, et quae sibi vel ipsis impendeat ruina, maxime ignaros, cultu venerari religioso instituat. Iupiter, Deorum Princeps, humanis aliquando carnibus, apud Lycaonem, saturabatur invitus, imperfectum enim filium epulandum sibi proponi, DEVS hic summus ignorabat. Clem. Alexandr. Admon. ad Gent. p. 23. C. Nos ratio iubet configere ad eum, qui plura sciat, quam nos, quique, pro eventuum furorum varietate, disponere apte queat, nisi frustra opem eius et auxilium implorare velimus. DEVS nulla destituitur perfectione, simpliciter tali, hinc nec praecognitio-

ne

ne futuorum. Mutabitur in sua scientia, cum, quae nescivit antea futura, iam scit, quando eveniunt, scientia non aeterna, et ab eo adeo eiusque essentia distincta. Natura DEVM fuit omniscium, qui preces, lingua quacunque peractas, vota et suspiria intelligat; ἀλογοι saltim Gentiles Deos Graciarum, aliarumqua literarum rudes et expertes, fingunt. Vid. Lucian. T. II. p. 134. DEVS, qui αοζιας audiat et inconstans, qui mutetur in horas, et in sententia fluctuet, a nobis repudiatur, cum Gentilium exemplis edoceamur, cultores etiam eiusmodi Deorum per omnem vitam varios, in sententiis incertos, et ubi consistant, nescios evadere, Deorumque adeo suorum mores pessime referre. Vid. Arnob. Lib. III. pag. 11. seqq. August. de ver. Relig. C. I. 2. Athanas. Orat. c. Gentil. p. 25. 26. Cic. de Nat. Deor. Lib. I. p. Opp. nro. 2. p. 1207. nro. 30. seqq.

IIX.

Deos agnoscere, a corruptionis, immo mortis periculo minime immunes, ἀλογοι!

Familiare Gentilibus erat, ex filagine, vel alio farinae genere, Deos fingere, iisque profus, ut desinerent, vesci; vid. Sanct. ad Jerem. p. 840. perinde ut Mexicanii, qui, teste Acosta, Idolum suum notissimum, Vizli Puzli, massa farinacea expressum, populo delulo epulandum proponebant, morem Romanorum, Helleponiticum Deum, ex filagine factum, comedentium, imitantes; Martial. Lib. XIV. Epig. 69. ratione quadam, plane inaudita, quam, si secum pensitassem, Thyeſtas Christianis coenam obiicere non debuissent. Franc. Bald. I. c. De Bacchi membris, lebeti iniectis, bene coctis, et veribus confixis, Clem. Alexandrinus quaedam commentatur. Adm. ad Gent. p. 12. B. Herculis, Diis certe annumerati, mortalitatem Homerus probat, exequiaeque, cum quinquaginta annos vixisset, mortuo parantur. I. c. p. 19. B. C. Ζωλατεσία Gentilium perinde huc spectat, unde quippe Deos coluisse illos mortales, satis abunde constat. Nauseat mens, nugas has sectari prolixius, adiri ergo possunt Voss. I. c. p. 1126. 1134. 1272. 1274. &c. Enscb. Praeparat. Evang. pag. 49. seqq. Bornmciſt. de Errorib. Histor. Gent. in rebus sacr. recens. p. 11. seqq. Pfan. I. c. p. 2. seqq. Kircher. Oedip. Aegypt. Tom. III. Synt. 13. C. I. Spizel. de re litter. Sinens. p. 284. Plutarchus, ubi sic fannis et irrfisioni totam sacrum rationem obiici, contendit, de Isid. et Osirid. p. 379. D. Clem. Alex. I. c. p. 25. 26. Xenophanes equidem Ethnicorum stultitiam deridebat sat, Aegyptiis in primis subinde obiiciebat: ὅτοι, εἰ μὲν Ὁσοι εἰσι, μηδ θεντε-

τε αὐτοῖς εἰ δὲ ἀθεωποι, μὴ θύεσθαι τοῖς. Plutarchus, de superstitione sub fin. Idem agebat Minucius Felix, nonne ridiculum est, inquiens, vel lugere quod colas, vel colere quod lugeas? Octav. p. 167. et Iul. Firmic. unum ex duobus facite, aut nolite eos lugere, si Dii sunt, aut si luciu eos dignos putatis, lachrymis vestris maiestas divini Numinis polluitur. De Error, profan. Relig. p. 21. vid. etiam, p. 4. 5. 10. 22. 26. 27. 45. 46. At nihil haec movere poterant insipientes. Bacchum, Titanibus lanitatum, recenset Eusebius; Praeparat, Evang. L. II. p. 64. 65. C. immo, sepulchra mortuorum Deorum tempora nominari, probat idem. p. 71. seqq. Nullum apud Gentiles atrium ac lugubre agebat Festum, in quo non sublatos emedio Deos plantibus, lamentis, lachrymisque prosequerentur. I. e. pag. 78 D. vid. etiam L. V. c. 17. p. 205. Iupiter Cretae, dicente Minucio, regnavit, illuc obiit, illuc filios habuit; adhuc antrum Iovis visiter et sepulchrum eius ostenditur, et ipsis sacris suis humanitatis arguitur. pag. 213 Conf. Lucian. οὐρανῶν. Haec, dum Arnobius mente recolit, haud immerito tandem concludit: Aut igitur ridendie et vos estis, qui homines gravissimis cruciatibus interemptos, Deos putatis, et colitis, aut certa est ratio, cur id vobis faciendum paretis, et nobis permittite scire, quibus istud causis rationibusque faciamus. I. c. p. 23. Plura hac de re universa lege apud Athanas. I. c. p. 11. 12. Clement. Alexand. I. c. p. 18. 23. 24. 29. Plutarch. περὶ Ιούπερτος οὐρανοῦ, Tom. II. p. 35. 359. 365. Natal. Comit. L. I. c. 9. p. 18. seqq. Sitne hic hominum mortalium cultus, simulacrorum et imaginum veneracione religiosa antiquior, fusi suscipere nolim, dum incertis omnia nituntur fundamentis; S. R. Dr. Budderi hac de re suspiciones eruditas videberelicet in H. E. Ver. T. Period. I. Sect. II. p. 247 seqq.

"Αλογον proinde et hoc improbamus et detestamur Gentilis doctrinæ caput. Quid absurdius, Tullius ait, quam aut res sordidas atque deformes Deorum honore afficeret, aut homines iam morte deletos, reponere in Deos, quorum omnis cultus futurus esset in luctu? de Nat. Deor. L. I. p. 1208. nro. 38. vid. 1207. nro. 27. Deus nullum Principium agnoscit, se potentius, quo destruatur, nullum, intrinsece ruinam minitans, cum sit summe absolutissimeque simplex; nec ipse ad interitum inclinat, obsummam, qua gaudet, sufficientiam; actus hic purissimum potentiam passivam excludit omnem, hinc nulla ratione mutatur, adeoque nec corrumpi, nec mori potest. Gentilium sapientiores loquantur ipsis, et immortalitatem Dei rationibus non proflui contemnendis demonstrabunt. vid. Buleng. I. c. pag. 24. seqq.

IX.

IX.

Genalogiam conscribere Deorum, ἀλογον!

Fecit illud in primis Diodorus Siculus; L.V. Sex masculi enim, Saturnus, Hyperion, Coaeus, Iapetus, Crios et Oceanus, et quinque feminae, Rhea, Themis, Mnemosyne, Phoebe, ac Thetis, incertae Deorum originis auctores, ab eo enumerantur. Ex Saturno et Rhea, Vesta, Ceres, Juno, Iupiter, Neptunus et Pluto; ex aliis alii, dicuntur prognati, quae in compendio videri possunt apud Scharrockium. *D. O. S. I. N. p. 322. seqq.* Cecinir hinc suam *Theogoniam* Hesiodus, ὁ λι-
θράς, καὶ ἐπελαβεῖς παρεκάσθις Ἰητὸς ἀληθείας, lubricas illas et exitio-
fas a veritate, uti Clementi Alexandrino vocantur, digressiones. In Pro-
trept. OO. p. 13. A. Rectius Minutius Felix: Ergo nec de mortuis Dii
sunt, quoniam Deus mori non potest; nec de natib., quoniam moritur omne
quod nascitur; divinum autem id est, quod nec ortum habet, nec occasum.
Cur enim, si nati sunt, non hodieque nascuntur, nisi forte iam Iupiter se-
nuit, et partus in lunone defecit, et Minerva canuit, antequam peperit? --
Ceterum si Dii creare possent, interire non possent: Plures totis homini-
bus Deos haberemus ut iam eos nec coelum contineret, nec aer caperet, nec
terra gestaret. In Octav. pag. 16. Conf. Elmenhorstii *Commentar. ad l.c.*
p. XXXVI. Conf. Scharrockii *O. S. I. N. p. 330. seqq.* Maiorum apud Per-
fasa cura propemodum prima erat, πρὸ τῆς ἔστας Θεῶν καὶ γενέσεως
εποφαινεῖαι. Dio Chrysost. *Orat. 49.* *Theogoniam antiquorum*, Per-
farum in primis, non attingo, multi. v. g. Aristheus Proconnesius,
iuxta Svidam, Orpheus, iuxta Cedrenum, Cyclus Epicus, Musaeus,
Epimenides, iuxta Laërtium, Dromocedes, iuxta Fulgentium, Thami-
ras Tharax, Linus aliquique, in ea describenda allaborarunt abunde. Mi-
xrum adeo non est, Manerem, Persam, Magorum favisse sententiae, qua
Oromasdem alios procreasse Deos, quorum numerum studiose perqui-
runt, immo et Arimanum generandi officio fundum, stolidè opinab-
tantur. Montacut. *Origg. Eccles. Lib. I. p. 177.* Id insuper certum est,
antiquissimam illam *Theogoniam*, Graeculos, qui Deos αὐθεωπο-
Φούσις fingebant, in genealogiam Deorum suorum crassam convertisse,
quod Burnetius hic aliquando sapienter exprimit: Id vitii aut erroris
non raro occurrit apud Veteres, quod Deos nativos statuant -- atque ea-
dem dent initia Deo et mundo, vel singendo e materia sua Numina, vel sal-
tem non sine ortu aeterna. *Archaeol. Philos. p. 339.* *Conf. idem p. 307. 308.*

Matrimonia hinc, fraudibus appetita furtivis, inter Deos copulari, de-
cus Virginitatis repugnantibus eripi et invitatis, videas, ut Deorum au-
geatur numerus. Natalem Iovis i4. Cal. Jun. celebrati, observes. Arnob,
l.c. p. 116. Micrael. in Ethnophon. P. III. p. 54. Natalis Diana et virgi-
nibus, sicut Apollinis a pueris, celebraatur. Acron. ad Horat. Lib. II.
Od. 12. De die natali Osiridis videri potest Plutarchus, de Isid. et Osrid.
p. 355. Deos gemellos etiam alibi recensitos legimus. Clem. Alexandri-
nus Adm. ad Gent. p. 64. Maxima hinc est Mythologorum cura, ut De-
orum, quos sigillatim recensent, Parentes filiosque bene reisque de-
scribant, quae omnia sine nausea vix legi possunt. Conf. Cyprian. de vo-
nit. Idol. p. 12. Euseb. Praep. Evang. p. 123. C. item 639. seqq.

"Ἄλογον et hanc pronuntiamus iuxta, et repudiamus sententiam.
Poëtarum haec saltim esse figuramenta, si qui obiciant, iis in fine responde-
bitur deinceps. Vnum dum agnoscimus numen, ab actionibus animali-
bus, imperfectiones secum quam plurimas, quas ne nobiliores quidem
creaturae admittunt, ferentibus, liberum, aeternum item ac simplicissi-
mum Deum, dum ex natura discimus, matrimonia Deorum, natales,
aliaque huius generis, qua possumus, severitate improbamus. Audiantur
Gentiles: πλά δε χαρά των θεών εἰσὶ ἀγένετοι. "Εἰ γάρ εἴγενετο, ἐκ τῶν θεών
δεχαται, αὐτὸν εκεῖνα, εἰς τὸν αρχαῖον εἴγενετο, Timaeus inquit. "Αὐτοφύην Δε-
υμ appellat Euripides, et Laertianus ex oraculo refert:

"Αυτοφύης αὐτίδανοι, αὐτήτως, αὐτοφύλακοι.

Tέτο θεοί, μηρέ τε θεούς μερις διγέλοι ύμεις.

Vid. plur. Buleng. l.c. p. 23. seqq.

X.

DEVM agnoscere, qui vita careat, ἄλογον!

Est scilicet hoc illud, quod Sapientes mirantur in primis, quando
Gentiles, vel ipso sensu renitente communi, deitatis honorem in ea,
quae brutis adhuc sunt ignobiliora, contulisse vident. Pfann. l.c. p. 2.
Aegyptiorum quorundam, Pelusiotarum speciatim, insania hic elu-
cescit in primis, cum non Elementa tantum, sed aliun quoque ac cepas
Deos, Numinaque adeo, Asclepiade ludente, ollis ineffe nascique in
hortis, credidere. vid. Lucian. Iup. Tragoed. Tom. II. p. 460. Iul. Fir-
mic. de E. P. R. p. 20. Flumina, montes, colles, corpora coelestia, ar-
bores, lapides, terrae fructus &c. longeque nominentur plura, nil ho-
rum erit, quod non Gentem aliquam religiose coluisse, constet. Ταῦτα,
πάντες δὲ γέλαντο εἶτο; Lucianus merito quererit. l.c.p. 152, vid. Ioh. Acost.
Hist.

Hist. Lib. V. c. 5. Buleng. l. c. p. 277. Οὐρανολήσειαν, Στοχολατζεῖαν, με-
τωφολατεῖαν, &c. alii fuisse describant; res, ceu maxime note, evoluti-
onem prolixiorum non meretur. vid. Voss. Vol. I. p. 689 seqq. 723 seqq.
779. 309. seqq. 393. seqq. 585. &c. per integros prope libros. Philo opp. p. 822.
Iambl. l. c. p. 128. Athanas. l. c. p. 9. 10. item 29. seqq. Lucian. Iup. Tragoed.
Tom. II. p. 152. Micrael. Ethnoph. P. III. p. 49. Euseb. Praeparat. Evang. p.
17. seqq. item Demonst. Evang. p. 157. 160. Cic. de Nat. Deor. p. 1207. nro.
24. p. 1220. nro. 36. seqq. et longe plures. Frigidam hic, quod folet, iterum
affundere male sentientibus conatur E. B. H. de Cherbury, sed vere frigi-
de negotium procedit omne, cum talem creatis cultum exhibuit ait, non
qualis summo Numini, sed qui praeceps eius ministris conveniret; de
Relig. Gentil. c. 5. p. 20. quasi scilicet hoc aequo Deus animo ferre posset,
quasi honor, creatis a Gentilibus exhibitus, non Deo vere fuerit debitus
et certe religiosus. Sibi insuper Apologeta, in prolixa disquisitione, quam
l. c. a. p. 20. instituit, nec ipse constat, quin saepius sibi potius adversatur,
et causam non bonam patrocinio fieri peorem, satis abunde probat.

Ἄλογον a nobis stultitia equae plenum dicetur subinde istud Gentilium
institutum. Quod creatorum numero comprehensum, conspicunt, id
DEVM vocant; quod ratione destituitur, ab eo consilia petunt, ad ill-
ud in adversis configunt; quod saepius mutatur, et sua concidit fragi-
litate, in eo Tutorem verumque rerum suarum Praesidem invenisse se, ar-
bitrantur. Taedet, pluribus hominum perversissimorum detestari mores,
quibus quippe, iuxta Aquinatem, eadem contigere, quae eunti ad curiam
Regis, qui, volens videre Regem, credit, quoscunque bene induitos & in
officiis constitutos, Regem esse. vid. Scharrok. l. c. p. 359 seqq. Sapien-
tior Aristoteles erat, θεῶς δὲ, inquietus, ἐνέγειται, αἴθαντος, τῷτο δέ εἰσι
ζων αἱδ. Θεῶς διάγυνη τῷ θείῳ κύνοις αἱδίοις οὐ πάρεχεν. Lib. II. de Coel.
cap. 3.

XI.

Sacra profiteri, in quibus spurca multa et castis au-
ribus oculisque ingrata admittuntur, ἄλογον!

Talia vero Gentilium haud dubie erant, adeo, ut pauca saltim de iis allatu-
ri, praefari cum Eusebio habeamus necesse, ἐκ αἰδέρερος (ἀγορεὺσων αἴ-
θαντὸν τὰ πεντεμένα) λέγεν, ἀ προσποντῶν ἐκ διογύνεθαι, me (recondita
positurum in lucem) nec pudor ab iis proferendis revocabit, quas vos divinis
honoribus colere non pudeat. Praep. Evang. Lib. II. c. 3. p. 63, et 68. Stupri
merces

merces, quam Danaen violaturus Iupiter, numique aurei, quos largiter in sinum eius effundebat, notissimi sunt, siquidem aureo ideo imbre de-lapsus, Poëtis, ne Dei forsan periclitaretur maiestas, perhibetur. Vid. Lactant. *de falsa Relig.* L. I. c. 11. Alibi idem Iupiter αἰσυλόεργος, rerum nefariarum perpatrator, Poëtis audit, qui genuit, coivitque cum Pro-serpina, filia sua, post matrem Cererem, oblitus prioris scelestis; Pa-ter idem et corruptor puellae. Clem. Alex. l. c. p. 11. vid. idem p. 20. Iu-cian. Tom. II. Merc. p. 128. 129. Euseb. in Praep. Evang. p. 64. Quarati-one haec sacra, sacraque sua haec Numina deriferit uterque Seneca, videri potest apud Philosophum, *de brevir. vitae.* c. 16. et *Tragicum, in Hercul. fu-rent.* A. f. I. ubi lunonis de love omniproco, querelas copiose exponit. Venus Φιλομήδης dicta, quod exorta dicebatur ἐν μηδέων h. e. genitalibus, Coe-lo abscissis, iisque salacibus adeo, ut secta quoque undam ipsam conſtruprarent, Dea colebatur. Clem. Alex. l. c. p. 10. D. Euseb. Praep. Evang. L. II. c. 3. p. 63. C. Sabyorum mysteriorum signum est ὁ διὰ κόλπων θεός, quod referre puderet, nisi idem Clemens pudorem vel ipsi insanis Gen-tilibus hac ratione incutere voluisse. l. c. Cepe quoque et allium, Egyp-tiis, Juvenali, Prudentio, Minutio Felici, Luciano, aliisque testi-bus, eligebantur in Deos, quare, si Pelusiota speciam attendas, cul-tu eius sibi etiam non temperabant, quod evenire, his terrae frugibus fa-turatis, solet. *Ve taceam,* Hieronymus, Egyptiorum lustans delubra ait, *de formidoloso et horibili cepe, et crepitu ventris inflati, quae Pelusiaca Religio est;* OO. in *Esaiae* c. 46. Tom. V. 146. B.C. Ut ut Symbolice sic saltim Deorum potentiam (quod vel sic itidem satis adhuc obscoenum est) ex-primeret voluisse Egyptios, G. I. *Vossius* autem. *De Idolol.* L. III. P. I. c. 5. Deos, puerorum, Hillae scilicet, Hyacinthi, Ganymedis, cor-ruptores egregios illos, quorum similes Summum Bonum obtinuisse, plurimis dicebantur quondam, quid amplius loquar? vid. Clem. Alex. l. c. p. 21. Corinthi in Fano Veneris, Strabone teste, plutes, quām mille mere-trices ministrabant; Deo hortorum, πτολυσπόγω Priapo, spurciorem nec Diabolus fingere potuisset, vid. Natal. Com. p. 527. 528. *Voss* l. c. L. II. C. 7. p. 339. seqq. Aristoteles, picturas et fabulas obscoenas alias in Republica improbans, fieri tamen illas concessit, apud Deos quosdam, quibus Lex lasciviam attribueret. Lib. VII. c. 17. *Politik.* vid. celeb. Dr. Reinhardus, in *Theatro Prud. Elegant.* L. I. c. 2. p. 192. Cloacinam aliquando Deam in-venit ac coluit Tatius, vid. Tertull. *de pall.* c. 4. Minut. *Fel.* p. 232. Cy-prian, *de vanit. Idolor.* p. 12. *Vbi magis a Sacerdotibus,* Octavius Minutia-nus

nus inquit, quam inter aras et delubra conductuntur supra, tractantur lenocinia, adulteria meditantur? frequentius denique in aedituorum cellulis, quam in ipsis lupanaribus flagrans libido defungitur. p. 237. Mulieres Phoenicissas ante Idola fuisse prostytutas. Numinique quasdam dedicasse suum, persuasas, τῇ πορνείᾳ θεού αὐτῶν ἵδασκες, testis copiosus est Athanasius, *Orat. cont. Gent.* pag. 21. Deabus in primis, qua ratione non castitas quidem tutior, quam felicior impudicitia fuerit, videri potest apud *Minutium Felicem*, p. 236. 237. Clem. Alex. *Admon. ad Gent.* p. 12. B. Euseb. *Praep. Evang. Lib.* II. c. 3. p. 66. et alibi passim. Nefanda alia, quae, quominus afferamus, verecundia prohibet, vid. l.c. p. 22. Bacchus Χαροπάλης audiebat, turpitudinis ac foeditatis Inspector, quem, ceteris libidinis Praefectum, colebant. Idem p. 25. 39. 40. Hetruscis ciuitate, in qua Bacchi delituit pudendum, ac Feretrum, nova religione colenda tradebantur. Euseb. *Praep. Evang. Lib.* III. c. 3. p. 65. D. item p. 67. C. p. 74. D. Huic quid simile recenset Natalis *Comes* p. 527. De Osiride et cultu par longe sceleratissimo vid. idem Euseb. l.c. *Lib. I. c. I.* p. 476. Credi scilicet vix potest, eo dementiae et stupiditatis pervenire hominem potuisse, quo tamen devenit omnino, uti, dum huius generis afferre plura, ettaedet, et pudet, id copiosius docent Arnob. c. *Gent.* p. 134. seqq. 149. seqq. 155. seqq. 157. 161. &c. Athanas. l.c. p. 28. Plutarch. p. 255. E. 356. A. E. 365. B. 371. E. 372. G. 414. E. Iul. Firmic. *de E. P. R.* p. 9. 10. 22. seqq. Clem. Alex. l.c. p. 10. D. item 12. seqq. Pfan. l.c. p. 4.

"Αλογοι quippe pariter, et impium hoc, quicquid tradidere, agnoscunt omnes illi, quibus vel mica fali ingenioque subest. Quod homini honesto displaceat, id divino cultui destinabatur; ad quae facinora mens sane proptermodum horrescit, ea vel Diis ipsis, vel saltim religiosis eorum cultoribus attribuere, nulli dubitabant. Ratione, ita ut sentirent agerentque, minime adducebantur, quod saniorum quorundam exempla docent. Flore ludos, summa defastabiles obscenitate, ne Cato quidem ipse ingreditur aliter potuit, quam ut exiret. Rader, *ad Martial. Lib. I. fol. 75.* Romanii Bacchanaliorum obscenoena abrogarunt; plura eruditissime hic differentem vid. celeber. Reinhard. *I.e. p. 192.* Obiiciebant Christianis homines sceleratissimi spurcissimique quondam, quae in sacris eorum vigeret, obscenitatem, Franc. Balduin. *Proleg. ad Minut. Fel. Octav.* quasi, nescio quid, Presbyterorum pedibus advoluti, colerent; Minut. Fel. p. 85. quo scelere quippe homines deterrimi vel ipsi maxime erant inquinati, illud reprehendere in aliis ac detestari, ausu impudentissimo volebant.

XII.

Diis vitia enormia quaevis tribuere, et eosdem illos religiose colere, ἀλογο!

Summi Iovis virtutes, quibus eluxisse fertur, celebravimus modo; at socios sociasque, in hoc capite quam plurimos invenit. Cohortem certe nebulonum, et sentinam sceleratorum pessimam, cui in circulo spectare velut allubescit, is conclave Deorum ingrediatur, et nequiter astutos, raptiores, adulteros, homicidas, fures, et quis enarraret omnes? deprehensurus erit. Nella tam detestabitis pestis, Roeschelius rectissime sentit, aut nullum tam immāne flagitium memorari potest, quod non pro Deo, vel Dea fuerit habitum, de Teletis p. 6. Et Eusebius, postquam de flagitiisissimis, inter Deos relatis, differuerisset, quis non extremae, inquit, stultitiae futurum id videat, si homines sanctimoniae ac morum integritatis amantes, primas libidinosis fugitiosisque concederent? si matris atque sapientes, perditaque mentis homines; si aequitatis humanitasque studiosi, eos, qui tantum diritate ceteros et immanitate superarunt, ut sceleratas manus execrandis liberorum Parentumque caedibus cruentarent, augustinissimo cultu celebrarent? P. E. Lib. II. c. 4. p. 68. Dedit ethic in pudorem (modo non ciuissent propemodum omnem) profanos, rei Christianae acerrimus defensor, Arnobius, vos vero, inquiens, qui vindices, et eorum (Deorum) contenditis immortalitatis esse propagatores, unum ex his quempiam praeteristis, transistis vestris maledictionibus invulneratum? aut genus ullum est propriam communi existimatione damnable, quod in eos conferre, metueri, vel nominis saltem auctoritate tardati? ut reliqua, στρων̄ stolidis obversa, ne attingam. Advers. Gent. Lib. V. p. 224. seq. Σεαργέων̄ cultus divinus alias vocatur, et illud infert, ut DEVS, seu Sanctissimus simul et Optimus, colatur; ita vero eum cole re nefas, qui talis nunquam est. Clem. Alex. Strom. Lib. VII. pag. 701. Phydias Atheniensis Iovis digito quidem, dum eum sculptit, inscribit: ΠΑΝΤΑΡΚΗΣ ΚΑΛΟΣ; at enim cor Iovis et vita, qua patebat, universa digito non respondebat, vid. idem in Admon. ad Gent. p. 34. Deae, quibus publica sacra faciunt, apud potentiores quoque populos, scorta meritoria sunt, atque in vulgarem libidinem prostituta; Arnob. I. c. p. 15. Acca namque, Laurentia, aliae, meretrices propugnacae merito vocabantur. vid. Ouzel. ad Minut. Fel. pag. 231. Deos Gentilium non solum non Deos, sed quoque τῶν ἀθεωτῶν ἀρχιτάς, fuisse, Athanasi-
us

us probat, qui ad libidines, fulta adulteriorum, excusationes delictorum, certamina turpia perquam, ineptias et flagitia quaevis, ad quae Dii isti, fuerint proni, oranibusque his vitiis commaculati, simul provocat et denique exclamat: *quis non in risum abeat, ac defecetur eorum ineptiam? aut quis non in cachinnos solvatur?* I.e. p. 14. Conf. Euseb. Praep. Evang. Lib. II. c. 2. p. 54. D. 55. C. Haud dubie proinde impietatem omnium vicere Gentiles, qui ciuismodi flagitorum immanitatisque monstra in Theologiae suae mysteria intulerunt, talia quippe vicia, quae, cum in facinerosissimis hominibus deprehenduntur, poenas, legibus constitutas, citra veniae spem omnem, merentur. Euseb. I.e. L. II. c. 4. p. 68. Lites Deorum et ritus peculiari hic opera evolvi possent; ubi nataque aemulationes et dissidia inter Consultores, ibi res publica in eo versatur periculo, in quo fluctuat navis, cuius nautae et remiges inter se digladiantur, id quod exemplis Burri et Senecae apud Boeclerum, *Dissert. Ner. Cat. Thes. 3.* Aristidis et The mistoclis, apud Plutarch. *Apoph. c. 60.* aliorumque, facile ostendi posset. vid. nau quam sine elogio nobis nominandus Dn. Reinhard. I.e. pag. 813. Quid Dii expedient, quod sanum sobriumque sit, si in testinis, immo aper- tis inter se odiis disiunguntur? Arnob. I.e. p. 129. 131. Natal. Com. p. 74. Euseb. I.e. p. 36. 37. 77. Vitia plurima non attingo; Deos Poeticos Scaevo- la iam tum agnovit, eosque homines, quovis pessimis, peiores. Kromayer. *Scratin. Relig. p. 27. Thes. 26.* vid. Lucian. *Dialog. Σὺς ἐλεύχοπεν Θεοῦ.* Ca- codaemonem vel ipsum, cum Gentilium nonnulli venerari, neutiquam erubuerint, vitiorum et quorumvis pessimorum auctorem et architectum Dei loco agnoverunt; Eo vero impietatis prolapsos esse eosdem, testetur exemplum Brasiliensium, itemque eorum, quos supra duo Principia, cras- se admodum Philosophando, agnoscisse, diximus, quorum scilicet sibi sic exhibuit honorem callidissime avidissimeque Genius malignus ambit, quod vid. apud Filefac. *de Idololatri. Mag. Thes. 4. pag. 15. seqq. Thes. 5. pag. 22. seqq. Conf. p. 48. 55.* Ad Scriptores recentiores, qui, quod hodie homi- nes corrupti Diabolo praestant, consignarunt, brevitatis studio non digrediemur.

"Ἄλλοι saltim et in hoc Gentilium fuisse cultum, pronuntiamus. Ter Optimum venerari decet; Et ipsoīστοις τοῖς θεοῖς etiam a sanioribus Eth- niciis Summi instar Boni habebatur: egregie vero stabilitam, felicemque Rēpublicam, si has Deorum referre virtutes, allaboremus; Honor, DEO debitus, periclitabitur potius omnis, si tanto se se vitio DEVS confuscat. Fundamentum insuper legum propriodem evertetur omne, et que alia sunt,

sunt, quae, ut afferamus, nulla rei exigere difficultas videtur. Musas, secundum quosdam, hoc nomine Gentiles salutabant, quod μυῖν, id est honesta docere homines, credebantur: Euseb. Praep. Evang. p. 54. Si de omnibus idem afferere potuissent, alii sapientiores causas non fuerant habituri, cur a fictitiis Diis deficerent, et ex alto diuinae crapulae veterno ad antiqui sanitatem redeentes, ac in media caligine mentis oculos aperientes, profundam erroris patrii vaefaniam agnolcent, et novam aliquam, reacta pristina superstitione, viam inirent. Euseb. l.c. p. 68.

XIII.

Ignotos adorare Deos, ἀλογοι!

Divina gratia et ex solo, quod a DEO proficiscitur verbo, dum ille, quod in cultu diuiniori ignotum est, intelligimus, iuxta Clementem Alexandr. Lib. V. Stromat. p. 588. mirum videbitur nulli, si Numen aliquod occultum coluere Gentiles, abundante quippe hac gratia, quam repudiabant, destituti. Aras ideo αἰγνάτῳ Θεῷ, vel referente Occumenio, Θεοῖς Ἀσταῖς καὶ Εὐερώπῃς καὶ Αυθίναις, Θεῷ διώργῳ καὶ Ξενῷ, inscribebant, insana quadam et superstitione maxime ratione, quam Divus ipse Apostolus maximopere perstringit, cum ex interpretatione Chrysostomi, ex Pauli sermonibus de Iesu et ἀπόστολοι, siue resurrectione, illud stolidi elicuerint, Iesum illum et Anastasiam quandam, noua Daemoniorum nomina, vulgare, in animo habuisse, qua de causa ξένων δαιμονῶν καταγγελεῖ audiebat iisdem. Selden. de DIs Syr. pag. 32. seqq. Quam nihil prope sciuerint de Osiride, quamque ambigue, velut de regnata profus, hicloqui fuerint coacti, vid. apud Plutarch, Tom. II. de Iside et Osiride p. 362. Vires superasse profanorum, in omnium Deorum peruenire notitiam, Arnobius docet; lib. III. p. 97. egregie sic cultum quippe se intrixisse opinabantur, quando cum Coecilio, apud Minutium, gloriari possent, Romanos perinde, uti in Attica, Elide et apud Burdigalenses, ignotis quoque Numinibus exaedificasse aras. Franciscus Balduinus l.c. Inueni plane ignotis Diis, Tertullianus inquit, aras prostitutas, sed Attica Idololatria est. Item Incertis Diis, sed superstitione Romana est. libr. I. aduersus Marcion. Cap. IX. Plura dabunt Hieronymus in Ezechiem, lib. IV. Cap. 16. fol. 377. Philostrat. de Vit. Appollon. libr. VI. Cap. 2. Epimenides, peste Athenis suborta, oues albas et nigras in Areopagum adducebat, iisque dimissis, ut irent, quo vellent, Author erat, ut, ubi illae recubuisserent, ibi sacrificarent τῷ ωροτήκοντι Θεῷ, DEO Conuenienti; adeo ipsis DEVS ignotus erat! Laert. in Epimenidis. vid.

vid, *Vossius l. e. libr. I. Cap. 2. p. 13. 14.* Evidem non ignoramus, DEI essentiam nobis imperscrutabilem manere, et mansuram semper. Τὸ δέν αἰσχατάλησθον ταῖς τε καὶ εἰώνυμον ἐστι, Damascenus inquit, *lib. I. de fide Cap. 13.* Qui dicit, ego sum qui sum, dicit veluti, natura mea est Esse, non dici. Philo, *de Mutat. nomin. fol. 1045.* Rimari in his velle, mentis male sanæ esse, optime conflat, cum, Rufino teste, de DEO vera etiam dicere, periculose sit; *Exposit. Symbol. Apostol.* Melius DEVS scitur nesciendo, Augustinus ait, *lib. II. de Ordin. Cap. 18.* et fūse haec ex Gentilium Doctoribus, iisque Principibus fere, explicat Huetius: *Quæst. Almetan. libr. II. Cap. 2. thes. 14. p. 110.* At enim, res bene habet; Curiose rimari nimis res summas atque diuinæ, minime, Deum vero nosse, omnino debemus. DEOS suos, ad quos orare debebant Gentiles, plane ignorasse; ignorasse et ea, quae scire et poterant et debebant, in DEI ignoti, quem colebant, notitiam non inquisiuissæ ulterius, id saltim est, quod h. l. desideramus.

Ἄλεγον proinde eorum pronuntiamus et segnitiem, et oscitantiam. Sensus veri Numinis, qui multa admodum complectitur, cultum antecedit, et cultum Deo conuenientem, nemo adamare potest, nisi, qualis DEVS colendus sit, probe cognoverit ante. Loquitur quelibet velut herba DEVVM, et eum in tenebris latitare, dicere non erubescemus? Tullius, cum Chrysippi sententiam retulit, qua turbam velut Numinum ignororum admiserat, concludit tandem, delirantium se Philosophorum somnia exposuisse. *Libr. I. de Natura Deorum pag.*

1208. n. 39. 42.

XIV.

DEOS sibi eligere, in angustiis vel ipsos constitutos, *ἄλεγον!*

Brevitati dum in sequentibus studemus, potior a hac referenda in summis saltim capitibus allegabimus. Venus sauciata, apud Virgil. *lib. II. Aeneid.* Mars vinculis cohibitus, apud *Philostrat. Vit. Apollon.* *libr. VII* Saturnus et Rhea, pariratione affliti, apud *Natal. Com. p. 115.* Iupiter, reliquorum furori Deorum ereptus, apud *Servium, Libr. VI. Aeneid. fol. 415.* Dii alii, e coelo proscripti, apud *Lucianum, Tom. II. p. 715.* videri simul, et derideri possunt. Saturnus, Serapis, Iupiter, et quicquid Daemonum colebant, vieti dolere, quales sint, saepius eloquentur. *Minut. Fel. p. 254.* Palladium humano ope ex incendio eripitur,

F

tan-

tanto Numini humana fuere praesidia necessaria, et ne arderet, humanum quaequivit auxilium. Iul. Firmicus ait, de E. P. R. p. 32. Vid. Lucian. T. I. de Sacrific. p. 364. Tom. II. Ζεὺς ἐλεγχόμενος, p. 119. Euseb. Praep. Evang. p. 193. 195. seqq. Deum cum dolore exlectum, et evnuchum adeo factum, egregie honori Deorum suorum consulentes, nec insipientes alioquin prorsus confingebant. Ovid. L. IV. Metamor. Arnob. L. V. Fatorum du-
rissimae legi Deos ali subiiciebant, Euseb. Praep. Evang. L. VI. seqq. Voss.
de Idololat. L. II. c. 44. p. 549. etc. c. 45. seqq. item 49. p. 576. Celeb. Dn.
Reinhard. I. c. p. 246. seqq. Lucian Ζεὺς ἐλεγχόμενος, item lupit. Trag. p.
429. Mut. Pans. I. c. p. 408. seqq. Deorum simulacra despuebant saepius
Christiani, immo pedibus proturbabant; vid. Prud. Cont. Symmach. Tertull.
de Idololat. c. II. et Herald. ad Minut. Octav. p. 77. At perferenda haec omnia
miseris Idolis, in angustiam redactis, seque vindicante nesciis, erant. Conf.
Arnob. p. 10. II. vid. in primis Lib. V. p. 196. 197. Euseb. Praep. Evang. p.
238. Incantatores, quomodo Diis minitati adversa fuerint, cosque adeo
vi quadam cohibuerint, Iamblichus ex Porphyrio docet, se scilicet oc-
cultu[m] Iidis patefacere, arcانum in abyssu[m] reconditum, divulgare, mem-
bra Osiris dispergere, aliaque patrare velle, minitabantur; egregios
certe Deos, tot cultorum insultationibus expositos! De Myster. Egypt. p. 142.

"Ἄλογον et hoc profanorum assertum strictim reiiciimus. Ad Nu-
men suos Natura ablegat in afflictionibus in primis; quod vero
expectabo solatum ab eo, qui vel ipse in vinculis gemit, vel aliud quid-
piam adversi patitur? Secum Numen ipso contentum saniores sciunt, et
ineptias adeo in sacris obvias vehementissime detestantur. Callimachi
valcat effatum:

Esse Deum, si noris, et hoc te scire, necesse est,
Nil non posse Deum.

Naseniis item:

- - immensa est, finemque potentia coeli
Non habet. Metamor. 8. v. 621.

XV.

Lapideorum ligneorumque Deorum, immo eo-
rum insuper, quos deformes interdum maxime
effinxerunt, pedibus advolvi, ἄλογον!

Consciebant sibi Deos modo ex ligno, modo lapide, auro item,
argento

argento, ossibus etiam belluarum et aliis, quae furor amplius ministrabat. vid. Cyprian. *Test.* p. 81. 171. &c. ad *Demetr.* p. 191. Iamblich. l.c. p. 93 seqq. Euseb. *Praep. Evang. Lib. III.* c. 8. pag. 99. item *Lib. V.* c. 13. p. 201. *Quodsi in animum quis inducat, Minutii Felicis verba sunt, tormentis quibus, et quibus machinis simulacrum omne formeretur, erubescet, timere se materiem ab artifice, ut Deum faceret, illasam. DEVSe enim ligneus, rogi fortasse, vel infelix spiritus portio, suspenditur, caeditur, dolarur, rancinatur, et DEVSe aereus vel argenteus de immundo vasculo, ut saepe factum Egyptio Regi, conflatur, tunditur malleis, in incudibus figuratur: et lapideus caeditur, sculptur, et ab impuro homine levigatur: nec sentit suae nativitatis iniuriam, ita ut nec postea de vestra veneratione, culturam.* *Ostav.* p. 16. Lites Deorum, ubi alter alteri, aureus argenteo, cedere solebat, vid. apud Lucian. *Tom. II. Iup. Trag.* pag. 132. 133. Egyptiorum Serapis saltim, unde venerit, cuique originem debeat simulacrum, alias optime comptrum, reperire vix possunt. Clem. Alexandr. l.c. p. 30 seqq. Antiquissimos simulacra non adeo coluisse, Eusebius probat; l.c. *Lib. I.* c. 9. p. 27. Phoenices potius, iuxta Herodotum, aliosque, statuarum auctores facit, additis simul deinceps et illis, quibus obstetricantibus velut, malum istud latius serpebat, adeo, ut per Cecropem quoque transisse ab Egyptiis ad Graecos, feratur. Origenes *Lib. VII. cont. Celsum.* plura vid. apud Carol. Bilson. *vind. pro Mund. Princip.* p. 255. et Clasen. *Theol. Genitil.* P. I. c. 4. p. 28 seqq. Tales sibi quondam confinxerant Deos, quos mures, hirundines et milvi invadebant, ac, nisi abigebantur, in ore Dei nidificare incipiebant; araneae facies illorum intexebant, et si de loco in locum deferendi erant, machinis opus fuit. vid. Voss. *Vol. I.* p. 359. *Lib. IX.* c. 3. seqq. c. 17. seqq. Minut. Felix p. 221. Arnob. p. 69. 185. usque 200. Sapientissimus oraculi effatu declaratus, cum Iovi lapideo divinitatem inesse negasset, indigna patiebatur. Discriben inter Numen, Numinisque simulacrum, nonnulli equidem fecerunt; vid. Plato, *Lib. XI. de Leg.* Athanas. l.c. p. 17. At nihil ita effecerunt, certe nec vulgo deterior sententia erat indulgenda, ut ne dicam, excusationem hanc in se vanam esse putidamque, cum DEVUM verum, vere etiam colere deceat; ταῦτα, μὲν ἔτεις ἐκένοι μυθολογώσω, & γὰρ θεολογόσοι, μὴ γένοντο, cum Athanasio merito pronuntiamus. l.c. Cherbury, totus alioquin in Gentilibus exculpandis, cultum imaginum ipsarum iisdem tribuit, artificiumque peritiam in admirationem, immo in religionem transisse.

F 2

ait,

ait, l. c. p. 229. vid, huc alioquin referenda, prolixè admodum disputata, apud Pfannerum, l. c. p. 301. usque 314. itemque 507 seqq. Miracula, sudorem lachrymasque, edidisse Idola, immo alia patrasse, quae prodigiis annumerari, mereantur, relatum legimus; vid. Virgil. *Aeneid.* II. v. 172. & *Georg.* Lib. I. v. 479. Lucan. Lib. I. v. 556. Cic. Lib. I. de *Divinat.* p. 175. Flor. Lib. II. c. 8. At enim vero, ut de imaginariis, magicisque ludificationibus nihil moneamus, in Ciceronis iam sententia acquiescimus: *sanguine pluisse, Senatui nunciatum est, et Deorum simulachra sudasse: num censes, his nuntiis Thaletem et Anaxagoram, aut quempiam Phycum crediturum fuisse? nec enim sanguis, nec sudor, nisi corpore est.* Lib. II. de *Divinat.* pag. 219. &c. Fuerit per nos Gentilium Religionis scopus praecipuus, tradere eiusmodi, quae ferriant sensus, mentesque plebeias fortius percellant; Nimium ex utili sic metiuntur Religionem, eamque, dum sensibus fere accommodant solis, deridendam paullo rerum intelligents propinant. Si Roma sine statuis mansisset, *cassius*, ex ipsis *Varronis* sententia, Dii fuissent observati. Ap. Augustin. de C. D. Lib. XXXVI. Verus DEI cultus S. R. Bedeus ait, *pura mente absolvitur, et quae sciri de supremo Numinine possunt, aut debent, non sensibus, sed intellectu sunt comprehendenda.* Concord. Relig. et Stat. p. 87. Idola colere, rationi incongruum videri debebat, magis vero adhuc absonum, horrendas admodum larvas et simulachra, pessima licet forma deturpata, venerari. Horret animus fere, cum Priapum, Pana, Satyros, Silenos, Faunos, Sylvanos, et quae monstra sunt adhuc plura, attentius contuemur, Natal. Com. Lib. V. c. 6. p. 451. seqq. item c. 15. p. 527. Cum animos semel ταῖς τῶν ἡδονῶν ἀλογίαις vitiassem, ex animantibus quoque formas ineptas maxime et compositas, immo oculis ingratas, excogitarunt, vid. Athanaf. l. c. p. 21. seqq. Dii hic conspiciuntur caprarii, forma horribiles, cornuti, barba promissa parum differentes ab hircis, glabri senes, naso simo, acutis auribus, calvi, caudas habentes, quos Momus, Lucianus, merito perstringit, concludens denique: Ετα θαυμάζομεν, ει παταφρονσων ημων ει ανθρωποι, οεωντες ζτω γελοις θεως και τεχατικες. Lucian. Tom. II. Deor. Concil. p. 710. conf. etiam Tom. I. de Sacrif. p. 369. Mixtis quosdam corporibus induitos Deos Seneca derisit, qui, si spiritu accepto occurrerent, monstra haberentur. Augustinus de Civ. Dei. Lib. VI. c. 10. Deos bicipites, immo quatuor horridos capitibus, aliosque monstris similiores vid. ap. Voss. Lib. II. c. 16. p. 387. 484. 699. Lib. IX. c. II. p. 470.

BOIN-

Bornmeist. de Error. Histor. Gentil. in reb. Sacr. recens. pag. 9. Euseb. Praep. Evang. Lib. I. c. ult. p. 41 seqq.

"Ἄλογον inventum et hoc fana ratio respuit et aspernatur. Idola aversatur, sive ipsa, sive DEVS in ipsis adorentur; In vasto mundi theatro a spici Deus commodius potest, quam in operé unius hominis. Nostrum est, Deo velle assimilari, non, Dei, se assimilare nobis, vel ignobilioribus creatis. Lactant. Lib. II. de Orig. Error. Art. 17. 18. Deum nihil capit, nihil datur, quo omnes eius perfectiones sistantur, ab effectibus delineari non poserit, et si posset, nec tamen commode delinearetur. Vid. Pet. Chauvin l. c. c. 10. p. 312 seqq. In Idola, vel ipsi ideo Gentiles miris invehebantur sarcasmis, quandoquidem Horatius ita loquentem inducit Priapum:

Olim truncus eram scutulus, inutile lignum,
Cum faber incertus, scannum faceretne Priapum,
Maluit esse DEVUM. DEVUS inde ego furum avinumque
Maxima formido.

Satyr. IX. Pari ratione Juvenalis fere de Iove suo Satyr. XIII. Heraclitus eos, qui inanimatis simulachris supplicant, idem facere, ait, quod, qui cum stirpibus colloquuntur. Clem. Alex. in protr. vid. in primis Iamblich. l.c. Sect. III. c. 28. seqq. Huet. Qv. Ainet. L. III. c. 6. p. 328. seqq. de Socrate speciatim vid. August. de V. R. c. 2. Plura quoq; attulit Arnobius, l.c. L. VI. p. 185. seqq. Minut. Fel. Oft. p. 219. seqq. Clem. Alex. l.c. p. 35. 62. Pfann. l.c. p. 298. Athanas. l.c. p. 15. 17. 22. seqq. quae omnia, si Idola ipsa destruere et repudiare iubent, multo minus horridas, Deoque indignissimas figuras, corpora varie distorta, monstrisque similiama, probabunt.

XVI.

Accidentibus, aut iis, quae plane non sunt, inter
Deos assignare locum, ἀλογον!

Non dubitarunt permulti, libidinem et amorem in genere, quod Athanasius inquit, adorare l.c. p. 10. Seld. de DIs Syr. pag. 58. 59. seqq. Senectutem, quietem, veritatem, alii venerabantur. Voss. l.c. Vol. I. p. 811. 814. 983. Vol. II. pag. 353. 372. seqq. Philosophorum quosdam eas, quae sunt in nobis affectiones; metum, amorem, gaudium, spem &c. in Deorum cooptasse senatum. Clem. Alex. testetur. Protrept. p. 12. In defensionem facinorum, animi morbos, iracundiam, lasciviam &c. Deorum adscriptissile ordini, hancque defensionem facinorum suorum commen-

ros fuisse. quae se purgarent, neque aequam et valde turpem, Greg. Nazian. confirmat. Orat. II. de Theol. Apud Graecos Parmenides discordiam, cupiditatem, ceteraque eius generis, ad divinitatem revocavit. Cic. de Nat. Deor. Lib. I. Febri publice fanum dicabatur; Orbonae, ad academ Larium, ara. Plin. H. N. Lib. II. c. 7. Athenienses, quod extremae amentiae exemplum erat, contumeliae ac impudentiae fanum fecere, quod Cic. Lib. II. de Legg. et Clem. Alexandr. Prot. p. 12. testantur. Spei, et quod ineptius, Fortunae, templa exstructa commemorat Dionys. Halicarnass. Lib. LX. c. 503. Mens, Fides, Virtus, Concordia consecratae publice et dedicatae sunt, iuxta eundem, vel templis in illorum honorem erektae, ita, ut qui his virtutibus eminebant, Deos ipsos in eorum animis collocatos putarent, iuta Cic. Lib. II. de N. D. quanquam Dii hi nominales ex ipsis Giceronis sententia, cum res illae sine Deo regi non possent, Deorum saltim nomen obtinerent. de N. D. Lib. II. c. 23. Poenas quoque et calamitates, unde Furiae et Eumenides subnatae, et quos παλαιμνάις καὶ πετρόπαις vocabant, Deorum instar venerabantur, nec iis quidem practermissis, quos διλαίσομεν appellabant. Clem. Alexandrin. Protrept. pag. 12. D. E. Νέκραι οὐδὲ φίλαι, ὅτι οὐ μέν εἰναι οὐδὲ τὸ δὲ διατετακτόν, Deos dicebat Empedocles, quod ex Plutarcho Eusebius docet. Praep. Evangel. Lib. XIV. c. 14. vid. Pfanneri System. Theol. Gentil. pag. 5. seqq. De amore, inter Deos itidem relato, Caecilius apud Tullium in Tulculanis, quem

- - - Deum qui non summum putat
Aut flatum, aut rerum esse imperitum existimat:

Cui in manus sit, quem esse dementem velit:

Quem sapere, quem sanari, quem in morbum inicii,

Quem contra amari, quem arcessiri, quem expeti;

Ita scilicet, observante Seldeno, omnimoda fere qualitas, in qua vis inest maior aliqua, Deus censetur. de Diis Syr. pag. 58. Erant haec certa satis, infanae mentis documenta; certiora adhuc, cum res nullibi inventandas, Numinis instar adorarent. Prodeant Egyptiorum Dii κυρού-Φαλοι, διοκέΦαλοι, ονοκέΦαλοι, apud Libyos κειοκέΦαλοι. "Αρρωστος, et dicto veritas constabit abunde, demirante licet infaniam Athanasio. b.c. p. 10 G.

"Ἄλογον ea est, cui non ulterius immoratur, opinio. Posteriorum allegare, est confutare; priorem vero, cum accendentibus quibusdam divinum deferebant honorem, suffragiis vel iporum Gentilium elidimus. Rerum haec omnia vim, non Deorum habere, Cotta apud Gi-

Ciceronem ait, *Lib. III. de N.D.* Stultitiam isthanc pari ratione improbabit Plinius, *H.N. l.c.* Substantiam agnoscere Numen sanctissimum, fas est. Virtus est hominis, salus salvi, honor honorati, Victoria victoris &c. Deos itaque hic exculpere, insipientis est, et a malo genio turpiter delusi. *Arnob. Lib. IV. l.c. p. 120. 121.*

XVII.

Deos somniare minorum Gentium, dignitate alii
is inferiores et veluti plebeios, immo homines
Deorum associare choro, ἄλογοι!

Pythagoras unum equidem summumque Deum, quem ἀπελλῶντες, vel etiam ἀπλῶν, simplicem, aut quasi ἀπὸ τολλῶν, a multitudine semotum, appellavit, coluisse fertur; Attamen et ministros Deos, minoresque agnoscebat, quod ex Onati Pythagorici verbis faciliter constat: Τοὶ δὲ ἀλλοι θεοὶ τοῖς πρώτοις θεοῖς καὶ νοητοῖς γένεσι, ὅσπες χρεωτῆσι ποτὶ Κορυφαῖον, καὶ τερψάται ποτὶ πρατηγόν. vid. Steuchus Eugbin. *de Perren. Philos. Lib. III. c. 3.* Nos vappae sumus et pusilla culti ruris Numinis, Dii nonnulli apud Poetam vel ipsi conqueruntur; ad Superum quandam plebem confugit Ovidius:

*Vos quoque, plebs Superum, Fauni, Satyrique Laresque,
Fluminaque et Nympheae, Semideumque genus.*

De Diis rusticani nihil commemoramus, alias facile de Flora, Pomona, Vortumno, Tutano et Tutelina, de Seia, Volutina, Patelena, Segesta, Hostilina, Lacturtia, Matuta, &c. multa afferri possent. vid. *E.B.H. de Cherbury l.c. pag. 155. seqq.* Homines apud Gentiles coelum consendisse velut, et Deorum assumisse conditionem, tale itidem, quod dixi, videri poterat, quod sapiens merito quivis, qua decet ratione, detestetur, illo Clementis nixus: *Si existimat Deos, ne ipsoſ lugeatib; neque plangatis: si autem lugetis, ne eos Deos esse putetis.* Protrept. p. 12. Amplissimum hic nobis campum Gentilium Theologia aperit, in quem exspatiari, cum limitum angustiae vix patiantur, fontes et subsidia saltim potiora indi- eſſe, sufficiet. Tota hoc ἀποθεώσεως religio, institutum illud εἰνότοις καὶ αὐτοῖς, uti Eusebio audit, *Praep. Evang. Lib. II. c. 4. p. 68.* pertinet, qua alter alterum singulari consecratione ad Deos evhebat, atque sic sepulcra mortuorum, Deorum templa siebant, quod toto capite exsiblat *Euseb. I. c. 6. p. 71. seqq.* Nec minus Lassantius, coecos, incognitabilis, excordes, ac non multum

tum a mūris animalibus differentes pronuntians illos, qui credant, eos, qui geniti sunt maris ac feminæ coitu, aliquid maiestatis, divinaeque virtutis habere potuisse. de fals. Relig. Lib. I. c. 8. OO. p. 27. Lovem, qui generare desierit, non sine sale miratur alicubi vel ipse *Seneca*, incertus quāsi, nūn forte sexagenarius factus? num lex Papia sibulam imposuerit? num ius trium liberorum obtinuerit, aut ab alio expectet, alteri quod fecerit? *Eumenorū*. Comment. ad *Minut. Fel.* p. XXXVI. Atheniensibus eiusmodi, ut de re barbara barbare loquar, deificandi, a peculiari ritu et consuetudine, ἀξιοτέρας dicebantur. Augustus, quod Iulium Caesarem dignum hoc reputaverat honore, κυριοπλάσιος, *Puparum effector*, Sileno dicitur, in Iuliani Caesaribus, p. 19. quod, uti puellae pupas, sic ille Deos effecisset, quod quidem etiam ab aliis deinceps, sed dispari admodum consilio, ex Plinii sententia siebat; dicavit namque coelo Tiberius Augustum, sed ut Maiestatis nomen induceret; Claudius Nero, sed ut irridere: *Vespasianum Titus, Domitianus Titum*; sed ille, ut DEI filius, hic ut frater viseretur. In sideribus Patrem intulisti ad metum civium, non in contumeliam Numinum, non in honorem tuum, sed quia Deum credis. Panegy. c. 16. vid. Sueton. Iul. Caes. c. 88. Demsterus ad Rosm. Lib. III. c. 18. Kirchman. de funer. Rom. Lib. IV. c. 13. 14. Scharrock. D. O. S. I. N. p. 340. seqq. Senec. Epist. 87. Plin. Lib. II. c. 7. Ruēl. I. c. pag. 173. Arrian. de Exped. Alex. Lib. VII. p. 501. seqq. Clem. Alexandr. Admon. ad Gent. p. 27. 29. 36. 37. item Lib. I. Strom. p. 321. 323. Natal. Com. pag. 44. seqq. Minut. Fel. pag. 157. seqq. 212. seqq. Iul. Firm. I. c. p. 15. 19. Plutarch. I. c. p. 360. 361. 415. Arnob. p. 16. seqq. 139. Athanaf. I. c. p. 10. II. Euseb. Praep. Evang. pag. 238. Cherbury I. c. p. 99. seqq. Vossius Vol. I. pag. 276. 800. seqq. item p. 70. seqq. 157. 292. &c. Vol. II. p. 242. seqq. Cyprian. de Idolor. vixit. p. II. Tullius certe vel ipse eo devenit, ut Tulliam suam pari consecrare modo auderet, uti Iunonem et Minervam consecraverant quondam, cum scilicet virtute his non videretur inferior exitisse; Attico etiam, quod animo agitabat, aperiebat, at, quod Kromayerus addit, inciderat ille in coelum et seculum, educendis Diis admodum incommodeum. Scrut. Relig. p. 28. *Thef.* 32.

"Αλογον utrumque, quod positione una complexi sumus, iure meritoque reputamus. Summus est DEVS, hinc inferior quispiam, qui tamen simil et DEVS sit, cultumque vero alioquin DEO convenienter admittat, ne fingi quidem a sapiente potest. DEI est, coli ab omnibus, venerari nullum, nullius respicere nutum, αὐτοκρατορίων moderari omnia.

omnia. Explorata haec erant Luciano, quare indigne admodum Deos illo: minutiōes perstringit. *Tom. II. Ζεὺς ἐλεγχόμενος* p. 21. Perinde absonum est et illud, quod ultimo loco in Sacris profanorum notavimus. Hercules, Aesculapius, ubi, et quomodo nati fuerint, fuse describitur; quis vero imbrum rationem habuit, quis tempestates moderatus est prius, quam hi nascerentur, operibus enim his inclariisse deinceps fertur? vid. Arnob. *I.c.p. 17. seqq.* Suae sibi dignitatis auctores non erant, sed hominum aliorum liberalitati id omne attribuendum erat; optime proinde meriti, nisi fautores in terris post se relinquenter, dinitatis gloria nunquam assequebantur. *Nec de mortuis Dii sunt, quoniam DEVIS mori non potest: Nec de natis, quoniam moritur omnes, quod nascitur.* Minut. Fel. *Oratione p. 16.* Multa hinc, cuius sexus sint Dii invocati, profanos habebat sollicitudo, qui in precibus dicere, necessum habebant: *Sive tu DEVIS es, sive tu Dæa es,* que merito iis obiicit. *Arnobius*, alibique vel sic Gentilium criminationem, Christians Christum invocare hominem, eludit. *Contr. Gent. Lib. III. pag. 131. et Lib. I. p. 26.* Vid. Mornaeus de V. R. C. Cap. XXII. integro, quod Diē Gentilium homines fuerint, p. 467. seqq. Vulgi hanc saltim fuisse sententiam, nec vere in numerum Deorum homines fuisse receptos, non est, quod obvertatur; *Hermes* sane in *Aſclepio*, apud Apulium, citra, quod ad vulgum haec tantummodo accommodet, hominem iuxta, uti Dominum DEVVM Deorum, et opificem coelestium, eorum, qui tremplorum habitatione delectentur, et qui hominibus viciniores sint, constituit; ut taceam, nec vulgo illud inspirandum, quin absurdam potius colendi rationem abrogandam, et contrarium a sapientioribus demonstrandum fuisse. Vid. Morn. *I.c.p. pag. 467. seqq.* Minut. Fel. *pag. 151. seqq.* Iul. Firm. *pag. 15. cte.*

XVIII.

Sectari in sacris ea, quae inhumana, et a natura mitiori quavis aliena sunt, *ἄλογον!*

Ἄνθρωποθυτιαν hoc nomine omnium taxamus maxime, hominidae ab initio fraudibus ad Gentes, (rametsi Morinus sublesta de Sacriſciis humanis testimonia ingeniose contendat, *Ag. Erud. A. 1718. p. 341.*)

G

Poe-

50

Poenos speciatim, hic maxime furiosos, delatam. *Diodor. Sicul. L. XX. cap. 14.* Quo primo omnium contagio invaserit haec lues turpisima homines, quoque in primis incentivo ad mactandos homines fuerint malefici compulsi, multa subinde inter eruditos quæstio fuit. Κακογλυχι Abrahamici facti, cum *Danhauero*, *Kircher*, *Godwino*, *Bayero*, allegant alii, aliis antiquiora adhuc tempora merito urgentibus. Sic enim Syri, speciatim Cananæi, quos Graeci Phoenices appellabant, ante Israelitarum adventum, adeo huic impietati vacabant, ut ab hoc eorum flagitio Israelitas Deus studiose retraheret, *Lev. 18. 21. 24.* Dev. XII. 31 ipsique *Iosepho* Rex Achaz filium suum κατὰ τὸ χανανίων ἐπιμόλλε, *L. IX. Antiq. c. 12.* immo *Sanchuniathoni*, vetustissimo Phœniciarum rerum Scriptori, ex recensione *Philonis Byblii* apud *Eusebium*, Ἀρχαὶ τοῦ παλαιῶν φοίνιξ receptum, ἀνθρώπον δικatur. *Praep. Euang. L. I. c. 10. IV. 16.* Quam stupendo hoc sepe flagitio contaminarent *Carthaginenses*, quorum urbs condita a Phœnicibus erat, quamque Soli in primis, sub Baalis, Molochi s. Milcom, Adramelechi, et Anamelechi, Κρόνος item, five Saturni nominibus culto, pretiosas has obtulerint hostias, erudite docuit *S. R. Dn. D. Janus*, de αὐτῷ ωτοδυστας origine dissert. *I. S. 6.* et dissert *II. S. II.* Conf. *Ericus Ostermannus* de αὐτῷ ωτοδυστῃ. Graeci se pari virtute polluebant, quod videri potest apud *Plin. L. VIII. c. 22.* *Selden. de Dis Syris*, *L. I. c. 6.* conf. etiam *Pausan. in Arcad. et Achaea. Θαρρηλία*, Festum Apollini ac Dianaë sacram, mactatis hominibus duobus, Athenis celebrabant. *Meursii Lect. Attic. L. IV. c. 22. Philostrat. Vit. Apoll. L. VI. c. 10.* *Iurieu Hist. dogm. et Cult. Eccl. p. 201.* Nec a Romanorum moribus nefandum eiusmodi facinus erat alienum. Vid. *Plin. L. XXVIII. c. 2.* *Tertull. Apol. c. X.* *Porphy. περὶ αἰποχ. II. S. 56.* Sam. *Pitiscus in Curt.* pag. 140. Μυσικὸν δυσιαν lubens praetereo,

*Vulnere si ventris, non quo natura vocabat,
Extrahitur partus, calidis ponendus in aris.*

Lucan. L. VI. Nec αὐτέμ αλλα et καθάπερ, eos quippe, qui pro patria et sociis se devotebant, allego. Vid. *Dillherr. in Simia Dei*, c. 12. p. 194. Quid sacer homo gentilibus fuerit, et qua ratione Neptuno quotannis hostia in mare fuerit projectus, ex *Drusio*, *Buae*, aliisque, demonstratum vid. apud *Filefaccum*, *de Idololatri. Mag. p.*

52. Adamabat quippe Daemon victimas humanas, semen omnium nobilissimum, quod Augustinus ex Varrone docet, Deumque stolidi imitacurus, vanae in genus humanum potestatis argumenta velut quedam petere exinde, conabatur. *Lib. VII. de Civit. Dei. c. 5.* Gentes hacten decepti quam plurimas; Gallos, quod ex Diodoro constat et Strabone, qui Colossum, in hunc finem foeno contextum, instruxerant (Vid. Henr. de Rowiere *Voyage du Tour de la France p. 338. seqq.*) Thraces, Scythes, Aegyptios, (vid. *Ramus de Morib. Gallor. veter. pag. 97. 98.*) Rhodios, Salaminenses, Chios, et Tenedios, Phoenices item, aliasque plurimas, quas non attingo. Humanis sacrificiis Americani quam avide indulgeant, Acosta exposuit. *L. V. p. 17. 18.* Vid. Ioan. Faes ad Gyrald. de sepel. rit. OO. p. 762. De Molocho, aliquisque, hic plura expromeremus, nisi veniret in mentem, alibi de hoc arguemento fuse satis & prolixie iam tum esse expositum. Aristomenes Messenius Ithomatae lovi mactabat trecentos homines; circa Tauricam Chersonesum habitantes, hospites, ex mari ad se venientes, Dianae Tauricae sacrificabant; Lyctii, Phocenses, aliquique paria fere perpatravunt. Erechtheus Atticus, Mariusque Romanus filias Diis indignissimis iugulabant; Et Vandali mire exultabant, cum in idolorum honorem Christianos, disiectis ventribus, circa palum, admotis scutis, agitarent, donec extractis sic sensim sensimque intestinis, expirarent. Plura vid. apud Clement. Alex. l. c. p. 27. seqq Voss. L. I c. 21. p. 162. c. 35. p. 259. L. II. c. 5 p. 327. item p. 360. Euseb. l. c. p. 155. 163. Conf. Bücher-Saal P. XLVII. p. 768.

Ἄλογον τι ετήσιον subfuisse Sacris, nemo, opinor, negabit facile, qui Gentilium saniorum sententias vel ipsas diligentius paullo excusserit. Ludebat Cacodaemon miseros leviter quadam Messiae morituri penumbra; Expiari Deo volebant, modum ignorabant. In sacrificiis aliquid, praereliquis, se invenisse, putabat, quorum quaeviis dum sufficere minime, conciebant, in homines tandem ipsos, et eos maxime qui (quod summanum iis expiationis spem faciebat) ad sacrificia ipsi se sponte obculissent, incidebant. Ritum tamen et hic maxime nutantes postea truculentum inficebam, absurdum, prodigum, Diis iuxta hominibusque indignum, plurimi agnovere illum, cum pecudes saltim Diis mactarentur, nequum cum homines offerrent; vitam puram amare Deos, preces apud Deum valere

lere tantum, quantum vestigium apud Principem valeant solutiones, Gentilium testimonii evictum est, apud Scharrock. *i.e. pag. 648 seqq.* Innocentem nulla ratione laedendum, sub quocunque etiam praetextu id fieri videatur, naturae praecipit dictamen. Deum sanguine delectari humano, et quod in gloriam Dei ita suscipitur, homicidiū vacare culpa, id tale erat, quod insipientium saltim calculo dignum et approbatione erat. Cornelio Lentulo et Licinio crasso COSS. referente Plinio, *Senatus consultum factum est, ne homo immolaretur, et auctor insuper addit: Non satis aestimari potest, quantum Romanis debetur, qui sustulerunt monstra, in quibus hominem occidere, religiosum erat.* *L. XXX. c. I. ο παρὰ τὸν θόπον ἵερον γίνεται ὁ Φόις,* Clem. Alex. male sanis oblicit, *i.e. p. 27.* Pudore quasi confusi, Gentilium recentiores, non cremabant amplius, sed lustrabant saltim, et, instructis ab utroque latere rogis, ut loqui amant, februant, oscillis etiam quandoque pro capitibus humanis, quae requisiverat oraculum, substitutis. Syri etiam pro virgine cervam, Cyprum habitantes pro homine bovem admitebant. *Porphy. L. II. περὶ ἀποκῆρυξις.* Dion. Halicarn. *L. I. Antiq.* Ovid. *V. Fast.* Improbabat et *ἀθρωτοθυσίαν* Plutarchus in primis, nullum inde Deum coli, quin potius probabile esse, existimans, neque Deos poposcisse, nec admisisse talia sacrificia. *De Oracul. defēct. p. 417.* Quomodo Gentiles Christianos ex hoc capite infanticidii accusaverint, et ob rem turpissime admissam, ceu homines absurdissimos traduxerint, vid apud Iustinum, *Apol. c. 2.* Orig. *L. IV. adv. Gels.* Euseb. *Hist. L. IV. c. 7.* Minut. Fel. *p. 288. seqq.* Conf. etiam Witsius, in *Miscellan.* Lib. *II. diff. V. p. 615.* Lomeierus, de *Lustrat. Gentium, c. XXII.*

XIX.

Sacra amplecti, in quibus stoliditatis, immo magiarum etiam operationum multa se produnt indicia, αλογον!

Stoliditatem rite quam plurimi in profanorum Sacris satis comprobant aperte modo fusi omnia persequi, intimiusque rimari, licet. Qui Augur Augurem possit absque risu intueri, sapientes Gentilium cum Catone ambigebant ipsi. Deprehenduntur quippe hic delirantium

um

um somnia, ipso fatente Tullio, de Nat. Deor. pag. 1209. nro. 16. Ritus, qui inepti nimis cuiquam secundum naturam facienti iudicium, posse sint videri, et tantum non ridiculi, afferente Scharrokio, l. c. pag. 629. Ineptias, in sacrificiis adhiberi solitas, ubi tauros farina, capros ciceribus, capras frigida aqua &c. explorabant, itemque, num hostia ante libationem immobilis iaceat, et innumera alia observabant, vid. apud Ruel. l. c. pag. 70. seqq. Clafen. P. I. pag. II. 27. 32. 47. Natal. Com. pag. 21. 37. seqq. Plutarch. de Isid. Osirid. pag. 363. Euseb. Praep. Evang. pag. 145. seqq. Arnob. pag. 201. seqq. Athanaz. l. c. pag. 26. seqq. Lucian. Tom. I. pag. 361. seqq. Tom. II. 120. Voss. Vol. I. pag. 292. Vol. II. 456. Iamblich. l. c. pag. 121. 598. &c. Fuorem in Sacris praetereo. Vid. Natal. Com. pag. 476. Lustrationes non attingo, adeat cui absonta mirari iuxta et detestari volupe, Pfannerum, l. c. pag. 345. seqq. Scharr. pag. 632. Baieri Diss. de Aqu. Lustral. Pontif. pag. 38. 39. Mut. Pans. pag. 26. 29. Plutarch. 38. Clafen. P. II. pag. 45. Ridicula plura essent in Sacris his percensenda, v. g. virginem partui, Voss. Vol. I. pag. 425. puerum amoribus, vid. Dn. Reinhardus l. c. pag. 244 fuisse praefectos; Venerem ab armatis mulieribus, aut viris, muliebri ueste induitis, fuisse cultam, Voss. vol. I. pag. 461. Ridicula itidem multa deprehenderemus, si superstitiose in hoc cultu facta et perpetrata, iam perlungare vacaret: Vid. interim de Haruspicibus Danh. Dram. pag. 20. 21. Scharr. l. c. pag. 644. Kromayer. l. c. pag. 27. Thes. 27. Plutarch. Tom. II. 432. seqq. Clafen. P. II. pag. 9. Iamblich. p. 70. seqq. Voss. vol. I. pag. 185. 1260. Cyprian. de Vanit. Idol. pag. 13. Euseb. l. c. pag. 241 alia superstitione vid. apud Celeberr. Dn. Reinhard. pag. 223 seqq. 262. seqq. Clafen. P. I. pag. 54. Voss. Vol. I. pag. 46. Julian. Orat. I. pag. 17. At enim vero haec aliaque, numero quam plurima, lubentes mittimus, de magia in sacris pauca adhuc commonituri. Incantatores, quando omnia tentando, nihil effecerant, adversus Daemones vi tandem utebantur, ad superioris Daemonis potestatem provocando, eoque tertorem incuriebant Daemonibus velut vulgaribus, quando Daemonum Principis arcana nomen se velle enunciate, minitabantur; locus egregius extat apud Lucanum, vid. Danh. Dram. pag. 39. Sacra Cereris Eleusinae aliquid, quod magiam redolebat, ferebant secum. Macrob. Saturnal. Lib. I. cap. 16. Apuleius de Serapidis Isidisque sacris mira narrat. Milles. Lib. II. Sacerdotes Gentilium multi, utpote malefici ac magi,

magi, supplicio afficiebantur, Euseb. *I.e. Lib. IV. cap. 1.* Suminus sacerdotii apex magia apud alios habetur, teste Psello, *Lib. de Daemonib.* Daemonibus παρέδοις utebantur Magi veteres, a malo Genio στολαιμένοι, et ad omne opus malum impulsi, quod ex Iustino Martyre fuisus inimicari annis est Baronius. Vid. Montacutii origg. *Eccl. P. I. p. 182. seqq.* Πλάνη, η γόντων αὐδεῖν ἡδίσεγχα, imposturam, veneficorum hominum praetigias, hic ex instituto eloquitur Eusebius, *P.E. L. III. Cap. 2. pag. 133.* Homo, Hermes inquit, statuas ad similitudinem suam facit, in quas arte Magica Spiritus invitat, aut ipsi ad eas ultra accedunt, et hi humano generi futura praedicant. In Asclepio, apud Apuleium. Quam dominantur inter Gentiles adhuc Magicæ eiusmodi artes, Continuat. VII. des Berichts aus Tranquebar, pag. 482. cum aliis docere potest, quod tam auctor fuisus non persequimur, otium enim nobis hic fecit Filefacus, eruditissime pariter ac fusa, quicquid hic disscri poterat, exhibens, *de Idol. mag. Thes. VI. pag. 36. seqq. Thes. VII. pag. 47. seqq. Conf. et Ioh. Gerson. Cancellar. Parif. de Errorib. circa Art. Mag. item Clasen. l. c. P. I. pag. 12. 16. Iamblich. l. c. pag. 56. seqq. item 69. Voss. Vol. I. pag. 56. 57. Euseb. Praep. Evang. pag. 200. seqq. Bornmeist. l. c. p. 7. seqq. Burnet. Archaol. Philos. p. 346. seqq.*

"Αλογα haec omnia vocari merito, demonstrare multis, supervacaneum foret. Prius, quod concernit, iam tum supra rationes attulimus, ex Thes. III. hic repetendas. Alterum ratio, modo sobria et in rimandis rei circumstantiis cauta sit, perinde facile repudiabit. Verbis quibusdam, inconditisque characteribus rem producebant, quam proferre alias vires, uti proprias agentis, ita naturae generatim excedebat, hinc adeo superius quid, potentiamque minime inermem subesse, facile apparebat. Ulterius progredientes, observantesque, mala hic dicitari saepius et proferri, a DEO bono, mente omnium purissima, haec proficiisci minime, sua sponte inveniebant. Cultui proinde summi Numinis admisceris magiam, cuius amantes coram mundo etiam suppliciis afficiebantur saepe, id sane mentis non nisi emotae argumentum rectius existimantibus erat.

XX.

Sacris subscribere, in quibus iure desiderari pluri-
ma scimus, et de quorum veritate dubitandi,
rationes adsunt, ἀλογον!

Varro apud Augustinum Numae institutum maximopere impro-
bat, antiquitus tradita se retinere oportere, ferens. vid. Voss. Lib. II.
cap. 1. Nec immerito; est enim Numa hic ille, qui ihstitutor inepta-
rum religionum Lactantio, Lib. I. *Divinar. Inst.* cap. 22. Tertulliano
vero, is, a quo concepta curiositas superstitionis sit, merito audit. *Apo-*
loget. cap. 25. Emendanda velut sacra Romanorum sibi universa summis
Tullius, cum de Nat. Deor. scriberet, repudiasset eadem plures adhuc,
immo et ex vulgo reclamassent nonnulli, nisi Aegeriae cuiusdam Nym-
phae consiliis introducta eadem, tantisper credidissent. *Lact. l.c. conf.*
Filesc. l.c. pag. 37. Scaevola in sacris multa, cœu nugatoria, et civitatibus
minus convenientia, prorsus repudiabat. Vid. Aug. Lib. IV. *de Civit.*
Dei. cap. 27. Eadem iterum mens erat Ciceroni, L. II. *de Divinat.* au-
guria in primis perstringenti, cum homines corvi et corniculae vocibus
vitæ consilia moderari viderentur. Socrates animi sententiam, quam
abhorret scilicet ab hac religione, candide quidem eloquebatur; Plato
contra circutæ metu sermonem de Diis varie admodum insistebat, ne-
gantibus pariter, assertibusque praebitibus materiam. Vid. Numen.
de Arcan. Platon. passim; plura hoc referenda dabunt Schubartus, *de*
Diluvio Deucalion. p. 51. Euseb. l.c. Lib. II. cap. 7. pag. 77. Tot. turpia
Deorum curatus paullo intuentes Gentilium permulti, Deorum simi-
lies nec esse ipsi, nec tales ut sint, aliis, sanguinis gradu et iure famili-
aritatis adiunctis, permittere volescant. Arnobius c. *Gent.* p. 223. Equidem in-
viti admodum in Sacris et veterum religione mutabant quipiam Gentili-
es, maiorum insituta tueri, Tullius ait, *sacris ceremoniisque retinendis*
studere, sapientis est. Lib. II. *de Divinat. cap. 72.* Et ita existimantes,
laudantur et alii, vid. Pufendorf. *de habit. Relig. ad R. P. Thes. 8.* Ziegler.
de Iurib. Mai. Lib. I. cap. 17. *Thes. I.* Guilielm. Cambdenus *Rerum An-*
glicar. et Hybern. P. I. fol. 28. Cum igitur, his non obstantibus, eamen
con-

consilia de mutandis sacris iniere nonnulli, dubia, falsa, corrupta, vel nulla ratione toleranda quedam in iis haud dubie invenerunt.

"Ἄλογα vero et haec Sacra pronuntiabant, ex aequo rem iudicantes. Conscientia dubia nihil faciendum, et in salutari, mentemque attingente sententia, nec periculum, nec mortem metuenda esse, natura a ratio dictabant; sapientes hic vero, sacris, quae mente detestabantur, intererant, naevos publice detegere detrectabant, vulgumque impie grassari patiebantur. Patet ex supra adductis, facile scivisse plurimos, Numae haec, hominisque adeo, fuisse commenta, quicquid etiam de Dea quadam Aegeria fixisset; iam vero hominis instituta in sacris sequenda per omnia non esse, ipsi optime norant, quo de *Plato in Epinomide. conf. Micrael. in Eebnophron. P. III. cap. 6. pag. 12.* Mut. Panſ. l.c.p.9 seqq.

XXI.

Comminisci in Sacris multa, quae Dei naturae sunt
adversa, labemque velut Divinitati minantur,
ἄλογον!

Multa hic comprehendimus paucis, cum de fine cogitemus, instituti ceteroquin memores, libare saltim hic quedam ex iis, quae absque ratione in Sacris Gentilium dicta vel facta sunt, nos voluisse. Numinia rusticana, Putam, Petam, Patellam, Noduterensem etc, producit iuxta, falseque, perstringit Arnobius; Lib. IV. p. 124. plura in compendio veluti vid, ibidem Lib. V. p. 146. seqq. DEum in terras relegatum, in opiaque adductum, Admeti in Thessalia pecus pascentem, vid, apud Voss. l.c. p. 367. Rebus vilissimis Numina praeficiebant, Scansi, Forcali, Limentini, Cardeae, Deorum nomina vel apud ipsos Gentiles eludebantur. Cyprian, *de Idololatr. vanit. p. 13.* Deos Pupparum more exornatos, coronatosque, domi asservabant, vid. La&t. Lib. II. divin. instit. cap. I. Tertull. *de Coron. Milit. cap. 7.* Plin. Lib. XVI. cap. 4. Apulei, Lib. III. Millef. Numina sibi fingebant abiecta, nomineque Dei, quo vocentur, indignissima. Hic Deos, ex capro et homine mixtos, hic alios, Leonus, canumque vultibus terribilis, hic alios, taurorum simulacris exhibitos,

hibitos, hic item alios, crocodilorum, serpentum, belluarumque aliarum formas referentes, aliosque, alia figura risum aspicienti moventes, observare licebat, quae profanis egregie obiecit omnia Minut. Felix. in Octav. p. 260. seqq. Conf. Arnob. pag. 123. Mendicantes quoque venerabantur Deos. Matrem Idaeam, a sacerdotibus quotannis, ritu circulatorio, circumferri per urbem, stipemque matris sic colligi, testis est Dionys. Halicar. Lib. II. Antiq. Rom. fol. 91. Deae Syriæ, mendicantis vicatim, Apuleius quoque meminit. Lib. VIII. Metam. pag. 33^a. Asino impotitam a sacerdotibus Deam, et a mendicantibus sic circumvectam, Apuleius idem testatur, Asin. Lib. IX. Deos suos porro, Proteo mutabilores quovis, fingebant, religione, qua Diis tenebantur, plane propemodum eiuata. Obiicitur id ipsi lovi, apud Lucianum, cum alia scilicet aliaque subinde forma ad homines descendisset, periculum fuisse, ne quis eum comprehensum, sacrificaret, dum taurus erat; ne quis eum artifex conficeret, et pro Iove, monile vel armilla redderetur, dum aurum erat. Lucian. Tom. II. θεῶν ἐννατοια pag. 711. 712. Pluta ibi, Diis indigna, notantur. vid. pag. 713. seqq. Deum a teneris quomodo nutriversint, et ad adultam usque aetatem provexerint (Aegyptii, exemplo quodam Maximus Tyrius comprobavit, Differt. 38. Numero vix comprehenduntur, que in Deorum turpitudinem et finxerunt, et egerunt saepius profani; omnia excerpere, et longum, et molestum foret, unum alterumque indice saltim digito monstramus. Deos visibiles nimium adamabant, et inde plurima, Diis minus convenientia, admittebant. vid. Min. Fel. pag. 95. item 315. &c. Chauvin. I. c. pag. 217. Iamblich. I. c. pag. 30. 31. 121. 132. Athanaf. I. c. Voss. Vol. I. pag. 234. Vol. II. pag. 448. Cic. D. N. D. pag. 1209. nro. 46. seqq. pag. 1212. nro. 75. seqq. Bulenger. ad Arnob. pag. 35. 42. 101. seqq. Huet. I. c. pag. 102. Accedit stultiae et illud, quod non contenti, corpora affignasse Diis, corpora quoque, naevio insigni laborantia, iisdem attribuerunt. Vid. Min. Fel. pag. 177. seqq. Plutarch. Tom. II. pag. 359. Voss. I. c. Vol. I. pag. 657. item 544. Deos diversi sexus vid. apud Arnob. pag. 98. Athanaf. pag. 12. 24. Cic. N. D. p. 1214 nro. 93 seqq. Reinhard. I. c. pag. 527. seqq. immo sexus prorsus ambigui, apud Voss. Vol. I. pag. 651.

Αλογον denique et hoc, quicquid hic comminiscuntur, ac tale, quod hominibus in mentem venire potuisse, mireris, iure meritoque habetur. Θεοπρέπειαν alioquin Numinis cultum vel ipsis vocari profanis, notavimus supra; ast, memores asserti, qui talia confingunt! Rebus vilioribus peculiarem praeficere Deum, & pro sexus varietate, varios admittere rerum humanarum praesides, id tale est, quod supra, cum Deorum multitudinem destrueremus, iam tum improbabimus. Deos proscriptos, fame laborantes, mendicantes, Thes. XIV. visibiles, infulse comptos, monstris similimos, et naevo corporis affectos, Thes. XV. ceu vana hominum dilirantium commenta, contempsimus, pluribus enim ut iis immoremur, rei nulla difficultas urget. Quicquid in rebus suis perfectum, numerisque quibusdam absolutum, inveniebant cordatores Gentiles alii, id Deo, bene quidem et recte, attribuebant; pessimos ergo hominum conatus, qui ita depravare cultum, prodigiisque eunam inquinare variis, minime dubitarunt, sunt quippe haec talia, quae Plato, siquidem narrare ea vellet, stupori audientibus fore, haud vane augurabatur, vid, Euseb, Praep. Evang. Lib. XIII, cap. 4. pag. 652.

Atque haec ea sint, quae libare saltim licebat ex illis, quae αλογα in Sacris Gentilium deprehendimus. Multo supererant plura, at exhaustre omnia, nec animus, nec facultatis erat. Id tribus saltim verbis occupari debet, si qua forte contendere allubesceret nonnullis, fabulas has esse Gentilium et somnia Poëtarum, adeoque tanto veluti conatu sub rigidam nimis censuram minime vocandas. Figmenta namque tantum a nobis haetenus minime sunt recentita, qui ea, quae absque ratione in Sacris suis etiam egefunt, opereque ipsi patrarunt, maxime simul omnium attendimus; exempla, si requirantur, quae sti, suo loco dabitur. Deinceps sub involucris varia, quae ad mores, naturae mystenia, aliaque spectabant, teste a Gentilibus fuisse exhibita, id cognitum habemus dudum et exploratum, certe, nisi aliunde, ex Omeisii *Ethica Mythologica*, seu Dissertatione, de fabularum Poëticarum sensu morali, discere illud abunde licuisset. Divinae etiam Poëticoe animam fabulam agnoscimus, modumque docendi per fabulas approbatum, laudibusque summis exornatum, scimus apud Verulam, de *Augment. Scient.* pag. 59. item *Libello integrō*, de *Sapientia Veter.* apud Thomas. *Diss. de fabb. Poët.* Thes. VII. apud Sebast. Godofr. Starckium, in Specim

cim. *Sapiens Indor. Vet.* apud Gvil. Budaeum, de stud. instit. nro. 32. Conrad. Rittershus. Ep. Praelim. Camer. fabulis Phaedri praemissa. Conf. *Bignonii* (ut fertur) explication historique des fables A. 1713. At enim fabulas confingere, Deorum dignitati obstantes, Superos enormiter laudentes, hominumque religionem risui, quoad externa, exponentes; in gratiam rerum naturalium fingere ea, quae obscena, et, quod primum omnium, modestiae, qua venerari Deum decebat, dum eius maiestatem infamant, adversa sunt, illud certe ἀλογον, moribusque saniorum minus conveniens, pronuntiari debet. Nos igitur, qui nomine Sacrorum, Sacra quaecunque, facta etiam saepe, comprehendimus, quique Sacra non semper, qualia omnibus, sed qualia huic vel illi visa fuerint interdum, examinamus, ἀλογα ista, rationibus adiuti, vocare merito poteramus. Svakitate Poëtarum somnia nocuisse, vel ipse Tullius fatetur, vulgo enim plurima, ceu minime facta, credebantur. l. c. pag. 1209. Nro. 24. Ponamus, Arnobius inquit, Poëtarum haec esse figmenta; nec sic a Deorum malefactione immunes homines temerarios esse, addit, quia Poëtarum furorem non compescuerint: Summe imperantes maiestatatem ab eiusmodi aspersis maculis vindicant; Quidam potius, in quos certe pro libidine dicere, quod placet, ius nulli mortalium datum est. Pluribus, dato forte tempore et loco, ad haec talia respondebimus; iam saltim adiri poterunt Arnobius, elegantissime pariter et prolixie haec obiecta refellens. l. c. pag. 141. seqq. 146. seqq. 158. 170. Achanal. de his itidem ex instituto sollicitus. l. c. p. 17. seqq. Indignas Diis sententias, ceu testimonia Theologorum, non tanquam Poëtarum figmenta, his omnibus quippe antiquiores, affert Euseb. Praep. Evang. L. I. c. ult. p. 42 seqq. it. L. II. c. 6. p. 74. Lib. III. c. 6. p. 96. c. 9. p. 100. seqq. Deos de semetipuis dixisse ea, quae Poëtae alias, fabulisque adeo omnia tribuenda non esse, idem ostendit. L. HI. c. 14. p. 123. Conf. c. 15. p. 125. Immo in sacris, ubi Poëtarum deliria proscripta veluti erant, tamen et ex iis quaedam, quae inter ἀλογα retulimus ante, inventa fuisse, L. II. c. 8. Scioν υμιν δεσμα γεγένται, και το ἄγιον προσωπείοις δαμανόντων κεκωμαδίναται, ην αληθή θεοφάνεια δεισιδαιμονία
κατυζήσαντες. Admon. ad Gent. p. 39.

S. D. G.

* * *

ERRATA.

Lege pag. 7. lin. 8. *Calcat*. pag. ii. l. penult. *si qua*, pag. 12. l. 4. *vertetue*
l. 7. typographo, *repromamus ut* l. 35. *Φρόντισμα*. pag. 24. l. 20. *Py-*
thagoras l. 27. *Epiphanium*. pag. 29. l. 13. *relinquetur?* pag. 37. l. 31.
Florae p. 41. l. 29. *potiora*. l. penult. *dolore*. pag. 43. l. 30. *effato*. p.
44. l. 17. *intelligentibus*. pag. 47. l. 17. *πολὺ*. pag. 48. l. 16. *Claudium*
l. 33. *educandis*.

01 A 6731

ULB Halle

004 122 828

3

